

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально – науковий інститут економіки та управління
Кафедра менеджменту організацій та права

ПРАВознавство

методичні рекомендації

для виконання практичних завдань
студентів факультету менеджменту
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
(074 Публічне управління та адміністрування)
денної форми навчання

Миколаїв
2016

УДК 340
ББК 67.3
П 68

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету від 26 .04 .2016 р., протокол № 8

Укладач:

А. А. Гусенко - старший викладач кафедри менеджменту організацій та права Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

О. О. Мазіна – канд. юрид. наук, старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін ВСП «Миколаївський інститут права НУ Одеська юридична академія» ;

Т. Г. Олійник – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету;

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Зміст навчальної дисципліни».....	5
2. Тематика курсу	5
3. Програмні питання з курсу.....	6
4. Ситуативні завдання до курсу «Правознавство».....	9
5. Питання до заліку.....	49
Список рекомендованих джерел.....	51

Передмова

Вивчення правознавства спеціалістами різних категорій обумовлюється особливою соціальною роллю права в житті кожної окремої людини і суспільства в цілому.

Приступаючи до вивчення навчальної дисципліни, студенту необхідно перш за все, чітко усвідомити практичну важливість для себе опанування комплексом знань з основних правових понять і категорій, теоретичних напрацювань з питань державотворення та функціонування системи права, дії механізму правового регулювання, базових законодавчих положень за такими галузями права, як конституційне, цивільне, сімейне, трудове, адміністративне, кримінальне.

Важливе місце в системі вивчення правознавства студентами відводиться ознайомленню з законами та іншими нормативно-правовими актами, надбанню навичок аналізувати і тлумачити норми права, застосовувати отримані знання у практичній діяльності, правильно користуватися чинним законодавством та спеціальною літературою з різних галузей права.

Засвоєння специфічної фахової термінології, певного правового мінімуму – неодмінна передумова майбутньої професійної діяльності фахівця в обставинах сучасного економічного життя.

Дані методичні рекомендації призначені для закріплення знань з окремих галузей права, пристосування їх до практичних ситуацій у повсякденному житті, вироблення навичок пошуку, тлумачення норм міжнародного права, імплементації у національне законодавство та їх застосування.

Курс лекцій дає уявлення про предмет в цілому і його найважливіші конкретні положення, пропонує нову інформацію, якої немає у підручниках. Користування підручником надає систематичні і детальні знання навчального курсу, сприяє його запам'ятовуванню. У свою чергу відтворення матеріалу, його обговорення на семінарських і практичних заняттях, розв'язування задач, правова кваліфікація конкретних ситуацій, співставлення документів дає змогу цілком зрозуміти почуте й прочитане, навчитися користуватися знаннями.

Мета вивчення дисципліни:

- Ознайомитися з особливостями, основними поняттями, категоріями, інститутами та галузями права;
- Здійснити правову підготовку, спрямовану на формування інтелектуального потенціалу висококваліфікованих працівників, що опанували основи теоретичних знань у сфері окремих галузей права, необхідні для майбутньої трудової діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- Предмет і завдання курсу «Правознавство»;
- З яких галузей складається загальний курс «Правознавство»;
- Зміст основних нормативних актів різних галузей права;
- Права та обов'язки, які має громадянин відповідно до законодавства України.

Студенти повинні вміти:

- Використовувати здобуті знання у практичній діяльності;
- Аналізувати і тлумачити норми права;
- Правильно користуватися чинним законодавством та спеціальною літературою з різних галузей права.

Зміст навчальної дисципліни

Структурно-логічна схема навчальної дисципліни за змістовними модулями передбачає:

- 1.Лекції. Теми лекцій передують практичним заняттям.
- 2.Практичні заняття. Коротке викладення теми та мети заняття, рішення ситуацій.
- 3.Опитування студентів на практичних заняттях з попередньої теми,

тестування.

4.Відпрацювання пропущених занять, здача змістовних модулів, проведення консультацій згідно плану самостійної роботи. Пропущені лекції мають бути відпрацьовані в формі доповіді по темі пропуску та його захисту, практичні заняття - шляхом виконання індивідуального завдання або співбесіди по пропущеній темі.

- 5.По завершенні курсу передбачено залік.

Тематика курсу «Правознавство»

1. Основні поняття загальної теорії держави і права.
2. Основи конституційного права України.
3. Основні поняття цивільного права.
4. Спадкове право.
5. Основи трудового права.
6. Розірвання трудового договору.
7. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників.
8. Основи сімейного права.
9. Кримінальне право.
10. Адміністративне право.

Програмні питання з курсу

Модуль 1. Загальна теорія держави і права

Перший модуль складається з двох тем, а саме: «Поняття держави і права», «Основи конституційного права України».

Мета модуля: Ознайомити студентів з місцем і роллю держави та права в системі соціальних норм, з поняттям, ознаками, сутністю держави та права. Розглянути загальні засади конституційного ладу України. Підготувати студентів до вивчення основних галузей права.

Завдання модуля:

1. Розглянути загальні засади конституційного ладу України.
2. Визначити характерні риси міжнародно-правової системи в порівнянні з внутрішньодержавною системою права.
3. Розібратися з поняттями держави та права. Визначити їх сутність.
4. Вивчити джерела права.
5. Розібрати теорії походження держави.

Основні проблеми модуля:

Приступаючи до вивчення навчальної дисципліни, студенту необхідно перш за все чітко усвідомити практичну важливість для себе опанування комплексом знань з основних правових понять і категорій, теоретичних напрацювань з питань державотворення та функціонування системи права, дії механізму правового регулювання, базових законодавчих положень конституційного права.

Основні поняття модуля:

Держава, право, галузь права, інститут права, норма права, гіпотеза, диспозиція та санкція в структурі правової норми, правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правовий акт, нормативно-правовий договір, закон, підзаконний акт, Конституція України, конституційний лад.

Студенти повинні вміти: використовувати набуті знання у своїй практичній діяльності, розв'язувати правові ситуації, давати правовий аналіз конкретних суспільних відносин.

Тема 1. Поняття держави і права.

Теорії походження держави. Поняття держави та її ознаки. Апарат держави як система державних органів. Місце апарату в механізмі держави. Характеристика внутрішніх і зовнішніх напрямків діяльності (функцій) держави. Поняття та види форми правління, форми державного устрою, форми державно-правового режиму (класифікація держав за їхньою формою). Поняття та функції права. Місце і роль права в системі соціальних норм. Структура права. Структура норми права. Характеристика джерел права як зовнішньої форми його виразу.

Тема 2. Основи конституційного права України.

Поняття конституційного права. Джерела конституційного права. Загальні засади конституційного ладу України. Конституційно – правовий статус людини і громадянина в Україні. Конституційно–правові основи організації і здійснення державної влади в Україні (Верховна Рада України, Президент України, виконавча влада в Україні.) Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні.

Модуль 2. Цивільне право

Другий модуль складається з двох тем, а саме: «Основні поняття цивільного права»,

«Спадкове право».

Мета модуля: Ознайомити студентів з найважливішими положеннями цивільного законодавства України.

Завдання модуля:

1. Ознайомитись з поняттям, особливостями, елементами цивільного правовідношення.
2. Визначити категорії дієздатності громадян.
3. Розглянути способи набуття спадщини громадянами України.

Основні проблеми модуля:

Учасниками майнових та особистих немайнових відносин, що регулюються цивільним правом, виступають у першу чергу громадяни. Щоб мати можливість брати участь у цих відносинах, закон наділяє громадян цивільною правосуб'єктністю, елементами якої є цивільна правоздатність та цивільна дієздатність, тому студентам необхідно в першу чергу ознайомитись з цими поняттями.

Основні поняття модуля:

цивільна правоздатність, часткова цивільна дієздатність, неповна цивільна дієздатність, повна цивільна дієздатність, обмежена дієздатність, визнання громадянина недієздатним, визнання громадянина безвісно-відсутнім, визнання громадянина померлим, спадщина, спадкоємець, спадкодавець, спадкування за законом, спадкування за заповітом, заповіт, місце прийняття спадщини, час прийняття спадщини.

Студенти повинні вміти: використовувати набуті знання, підготовляти й складати цивільно-правові договори, розв'язувати правові ситуації.

Тема 3. Основні поняття цивільного права.

Поняття, принципи, функції і система цивільного права України. Загальна характеристика цивільного законодавства. Цивільний кодекс України. Цивільно-правові відносини. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин. Громадяни як суб'єкти цивільно правових відносин. Правоздатність та дієздатність громадян. Визнання громадянина безвісно відсутнім. Поняття юридичної особи.

Тема 4. Спадкове право.

Поняття спадкового права. Основні поняття спадкового права: спадщина, спадкоємець, спадкодавець. Особи, що не мають права спадкування. Спадкування за законом, черги спадкоємців за законом. Спадкування за заповітом, заповіт, вимоги до складання заповіту, принцип свободи заповіту, заповіт подружжя, секретний заповіт. Порядок прийняття спадщини, місце прийняття спадщини, час прийняття спадщини

Модуль 3. Окремі галузі права України

Третій модуль складається з шести тем, а саме: «Основи трудового права», «Розірвання трудового договору», «Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників», «Основи сімейного права», «Кримінальне право», «Адміністративне право».

Мета модуля: Ознайомити студентів з окремими галузями права України. Навчити їх правильно використовувати норми цих галузей права.

Завдання модуля:

1. Ознайомитись з основними поняттями трудового, сімейного, кримінального та адміністративного права України.

2. Визначити характерні риси цих галузей права.
3. Ознайомитись з основними нормативно – правовими актами .

Основні проблеми модуля:

1. Вивчення правознавства спеціалістами різних категорій обумовлюється особливою соціальною роллю права в житті кожної окремої людини і суспільства в цілому.

2. Важливе місце системи вивчення окремих галузей права студентами відводиться ознайомленню з законами та іншими нормативно-правовими актами, надбанню навичок аналізувати і тлумачити норми права, застосовувати отримані знання у практичній діяльності, правильно користуватися чинним законодавством та спеціальною літературою з різних галузей права.

3. Засвоєння специфічної фахової термінології, певного правового мінімуму – неодмінна передумова майбутньої професійної діяльності фахівця в обставинах сучасного економічного життя.

4. Вивчення даного модуля призначено для закріплення знань з окремих галузей права, пристосування їх до практичних ситуацій у повсякденному житті, вироблення навичок пошуку, тлумачення норм права.

Основні поняття модуля:

Трудовий договір: поняття сторони, зміст. Випробувальний термін. Контракт. Робочий час. Час відпочинку. Трудова дисципліна. Матеріальна відповідальність працівників. Дисциплінарна відповідальність працівників. Розірвання трудового договору. Зміна умов трудового договору. Шлюб. Умови укладання шлюбу. Опіка. Піклування. Розірвання шлюбу. Злочин. Ознаки злочину. Склад злочину. Покарання. Види покарань у кримінальному праві. Крайня необхідність та необхідна оборона.. Адміністративні правовідносини, їх структура та особливості. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки. Види адміністративних правопорушень. Адміністративні стягнення.

Студенти повинні вміти: реалізовувати свої права, свободи та законні інтереси, вміти їх захищати, самостійно поновлювати, систематизувати й застосовувати правові знання.

Тема 5. Основи трудового права.

Трудовий договір: поняття, сторони і зміст. Умови трудового договору. Випробувальний термін. Порядок прийняття на роботу. Права та обов'язки сторін. Контракт – особлива форма трудового договору. Документи, необхідні для укладання трудового договору. Види робочого часу. Види часу відпочинку. Види відпусток.

Тема 6. Розірвання трудового договору.

Підстави розірвання трудового договору. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника. Розірвання трудового договору за ініціативою власника. Розірвання трудового договору за ініціативою третьої особи, що не є стороною трудового договору.

Тема 7. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників.

Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність працівників. Обмежена та повна матеріальна відповідальність працівників. Підстави застосування матеріальної відповідальності. Ознаки шкоди, заподіяної підприємству.

Тема 8. Основи сімейного права.

Сім'я за сімейним законодавством. Поняття шлюбу. Умови укладання шлюбу. Перепони для укладання шлюбу. Порядок укладання та припинення шлюбу. Розірвання шлюбу. Шлюбний договір.

Немайнові та майнові правовідносини подружжя. Немайнові та майнові правовідносини батьків і дитини. Опіка та піклування. Усиновлення. Умови усиновлення. Тайна усиновлення.

Тема 9. Кримінальне право.

Поняття і предмет кримінального права. Загальна характеристика нового Кримінального кодексу України. Поняття злочину та його ознаки. Види та склад злочину. Кримінальна відповідальність. Поняття і види обставин, що виключають злочинність діяння. Поняття покарання та його мета. Система і види кримінальних покарань. Поняття судимості. Необхідна оборона та крайня необхідність.

Тема 10. Адміністративне право.

Поняття і предмет адміністративного права. Джерела адміністративного права. Адміністративні правовідносини, їх структура та особливості. Поняття та види суб'єктів адміністративного права. Адміністративна правосуб'єктність. Державна служба в Україні: поняття, принципи. Види та правовий статус державних службовців. Поняття і методи державного управління. Поняття і види адміністративного примусу. Поняття, ознаки і підстави адміністративної відповідальності. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки. Види адміністративних правопорушень. Мета і види адміністративних стягнень.

Ситуативні завдання до курсу «Правознавство»

Приклад вирішення задачі

Задача 1

В результаті автомобільної катастрофи загинуло подружжя Петрових. Чоловік помер на місці катастрофи, а жінка через чотири години. У подружжя залишилось двоє дітей - син та донька, мати Петрова, батько Петрової та її дорослий брат.

Визначіть коло спадкоємців спільного майна Петрових.

Відповідь на задачу 1

Згідно ст.1258 Цивільного кодексу України спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергово. Кожна наступна черга спадкоємців за законом одержує право на спадщину у разі відсутності спадкоємців попередньої черги. Згідно ст. 1261 ЦК у першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, той з подружжя, який його пережив, та батьки, а у другу чергу (ст. 1262ЦК) право на спадкування мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері. Тому у даному випадку спадщину отримають діти та батьки Петрових, як спадкоємці першої черги.

Тема 1. Поняття держави і права

Задача 1.

Аристотель у своїй праці „Політика" писав про те, що держава є вищою формою людського спілкування, яка охоплює собою всі інші форми спілкування, що держава виникає заради потреб життя, з метою досягнення певного блага. При цьому, у процесі свого розвитку держава проходить, на думку філософа, кілька етапів, які ототожнюються з етапами соціального об'єднання та здійснюються людьми у їх природному прагненні до спілкування.

Перший етап - це сім'я, що складається із чоловіка, жінки і дітей, Далі велика(розширена) сім'я, яка об'єднує вже декілька поколінь кровних родичів з боковими гілками родинного відмежування. Потім - село або поселення, і вкінці кінців - поліс. Поліс у Аристотеля - це вища форма об'єднання людей, яка охоплює всі інші.

Запитання до задачі:

1. Представником якої концепції виникнення держави можна вважати Аристотеля?

Задача 2.

Однією із функцій держави в духовній сфері життя суспільства є культурно-виховна функція, реалізація якої здійснюється функціонуванням цілісної системи державних установ - шкіл, бібліотек, науково-дослідних інститутів, будинків культури, театрів тощо. Однак протягом останніх років на реалізацію цієї функції скорочуються бюджетні витрати, а частина зазначених закладів або переходить у недержавну власність, або переорієнтовується у своїй діяльності. Крім того, із скасуванням державної цензури на ринку культурних послуг з'являється продукція дуже низького рівня якості, в якій не утверджуються ідеали гуманізму, справедливості, правди, добра, широко пропагується зарубіжна продукція, що справляє негативно вихований вплив, не на користь національному інтересу.

Запитання до задачі:

1. Чи можна стверджувати, що держава не справляється із зазначеною функцією і тому перекладає проблеми її реалізації на плечі громадського суспільства?

2. Чи може громадське суспільство взяти на себе повною мірою обов'язок щодо реалізації культурно-вихованої функції держави і таким чином підмінити собою державу?

Задача 3.

Учень 11-А класу 34-ї середньої школи Петриненко Василь на одному із занять з курсу „Правознавство" висловив думку, що у реалізації державних функцій бере участь все населення країни і він сам, а також його батьки є суб'єктами реалізації окремих функцій держави. Аргументуючи свою відповідь Василь навів декілька прикладів щодо ролі їхньої сім'ї у здійсненні функцій держави:

1. Господарсько-стимулююча функція (він та його батьки працюють у державному секторі економіки, виробляючи матеріальні блага для жителів регіону).

2. Соц альна (їхні заробітки обкладаються податком, який витрачається в тому числі на допомогу пенсіонерам, інвалідам, багатодітним сім'ям та ін.).

3. Забезпечення законності (ця функція держави, на думку учня, реалізується ним шляхом здійснення правомірної поведінки).

4. Екологічна (Василь та його родина не завдають шкоди природі, дбають про рослинний світ за місцем свого проживання).

5. Законодавча (реалізується шляхом участі у референдумах т а у ході виборів, коли формується парламент - законодавчий орган держави).

Запитання до задачі:

1. Чи погоджуєтесь Ви з такою аргументацією? Обґрунтуйте відповідь.

Задача 4.

Згідно із теоретичним уявленням про внутрішню будову механізму держави, він має таку структуру: державні організації трьох видів і органи державної влади, державні підприємства, державні установи, які за своїм функціональним призначенням мають забезпечувати реалізацію функцій та завдань держави. Виходячи із сучасних уявлень про роль держави в громадському суспільстві, можна помітити тенденцію поступового збільшення завдань апарату держави щодо забезпечення потреб та інтересів особистості, створення належних умов життя тощо.

Доцільно було б з цією метою проводити політику зміцнення державного механізму та сектору державної власності. Однак в Україні мали місце одночасно дві ідеї:

-ідея розвитку інститутів громадського суспільства та правової держави.

-ідея приватизації державних підприємств та установ.

Запитання до задачі:

Чи доцільно було поєднувати в практиці українського державного будівництва ідеї формування правової державності з ідеями роздержавлення елементів механізму держави, які покликані безпосередньо реалізувати широкий спектр завдань та функцій держави?

Чи може державний апарат у майбутньому виконувати свої функції у відношенні до суспільства, якщо процес приватизації триватиме й надалі?

Задача 5.

У VI-VII ст. більша частина арабських племен вела кочовий спосіб життя. Кожне плем'я, рід поклонялися своїм божествам, які були нібито покровителями саме цього племені або роду. Але поступовий перехід до осідлого способу життя, виникнення постійних поселень, а потім - і міст обумовлювали необхідність сукупного життя зазначених мас людей. За цих умов язичницьке багатобожжя не сприяло єдності арабських племен. Зрозумівши це, Магомет активно виступив проти і племінних божків і проголосив себе останнім пророком єдиного Бога Аллаха, в ім'я якого і почав об'єднувати розрізнені арабські племена.

Прихильники старої релігії та пов'язаних з нею порядків і звичаїв спробували чинити збройний опір діяльності Магомета, але він зумів прилучити декілька кочових племен і за їх підтримкою створити із своїх послідовників об'єднану жорстокою дисципліною 10-тисячну армію. За її допомогою Магомет розгромив своїх противників, був проголошений посланником Аллаха, а звідси - абсолютним правителем Аравійського півострова.

Запитання до задачі:

1. Визначте безпосередні причини процесу формування даної держави.

2. Риси якої концепції виникнення держави знаходять своє відбиття у даному історичному факті?

Задача 6.

Громадянка звернулася до суду з заявою про виселення із квартири свого співжителя. На підтвердження вимог зіслалася на:

1. Житловий Кодекс України;

2. Наукову статтю журналу де вчені вирішують по суті аналогічний випадок;

3. Відповідну Постанову Пленуму Верховного Суду України, де теж подається вирішення подібної позовної заяви.

Запитання до задачі:

Які з наведених посилань суд повинен взяти до уваги?

Дайте правильну відповідь.

Задача 7.

До якої галузі права належать юридичні норми, які регулюють відносини:

- а) між студентами і викладачами;
- б) між власником і працівником;
- в) між продавцем і покупцем;
- г) між братом і сестрою;
- д) між державою і політичною партією;
- є) між працівниками на підприємстві;
- ж) відносини між суддею та адвокатом.

Задача 8.

Які із запропонованих нижче норм права є імперативними, а які диспозитивними:

- а. згідно з "Положенням про постачання" покупець, повідомивши постачальника, може відмовитися від прийняття продукції, постачання якої прострочене;
- б. в тому ж "Положенні" вимагається, щоб якість продукції, що поставляється, відповідала державним стандартам, технічним умовам і зразкам;
- в. форма укладення письмової угоди може бути проста і нотаріальна;
- г. надання майна в тимчасове користування допускається на термін, що не перевищує 10 років. Проте договір майнового найму може бути укладений і без вказівки терміну;
- д. громадяни зобов'язані здійснювати свою діяльність з дотриманням норм екологічної безпеки;
- є. для зайнятих на роботах неповнолітніх (до 18 років) обов'язкові періодичні медичні огляди;
- ж. виплата винагороди за працю робітників і службовців проводиться в грошовій формі. В окремих випадках, за бажанням працівника, оплата праці може бути частково натурою ;
- з. діти зобов'язані піклуватися про своїх батьків і надавати їм допомогу.

Задача 9.

Укажіть обов'язкові елементи правової норми:

- а) попередження;
- б) інструкція;
- в) диспозиція;
- г) стягнення;
- г) покарання;
- д) правило поведінки;
- е) умови;
- є) гіпотеза;
- ж) вирок;
- з) санкція;
- й) відповідальність.

Задача 10.

Хуліганство, тобто грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років.

Вкажіть гіпотезу, диспозицію і санкцією в поданій правовій нормі.

Задача 11.

Відповідно до Кримінального Кодексу України "Мародерство - це викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих і поранених. Воно карається позбавленням волі на строк від 3 до 10 років ».

Вкажіть гіпотезу, диспозицію і санкцією в поданій правовій нормі.

Тема 2. Конституційне право

Задача 1.

У школі села Грибки було введено предмет " Закон божий". Васін, учень 9-го класу, не відвідував церкву, за що одержав "двійку "з " Закону божого " та поведінки і не отримав свідоцтва про освіту. Батьки звернулися до районного управління освіти зі скаргою, мотивуючи це тим, що їх сім'я не сповідує православ'я.

Запитання до задачі:

Як вирішиться конфлікт ? Чи були порушенні права Васіна ?

Задача 2.

Студенти одного з миколаївських вузів вирішили провести мітинг на підтримку ініціативи Партії зелених про захист довкілля. Студентів зібралося понад 100 чоловік о 10 годині вечора неподалік Каштанового скверу. Вони вийшли на проїжджу частину вулиці, через гучномовець вигукували гасла, кричали, співали. Представники правоохоронних органів запропонували розійтися, після бурхливої суперечки студенти розійшлися.

Запитання до задачі:

Хто правий в цій ситуації? Хто порушив закони України?

Задача 3.

Студент Інституту міжнародних відносин Хома Заєць вирішив із своїм другом Гансом Гюнтером, студентом з Німеччини, організувати молодіжну політичну партію " Нові голоси ". Вони звернулися до Міністерства юстиції України з документами на реєстрацію вищезазначеної партії, але Гансу Гюнтеру було відмовлено у реєстрації його партії.

Запитання до задачі:

Чому було відмовлено громадянину Німеччини у заснуванні політичної партії?

Задача 4.

Міським народним судом міста М. був винесений вирок про позбавлення громадянина Носова громадянства України. Підставою для позбавлення громадянства суд визначив проживання протягом останніх восьми років поза межами території України і наклепницькі виступи проти України в пресі.

Запитання до задачі:

Проаналізуйте ситуацію згідно Закону України "Про громадянство України".

Задача 5.

Школяр Іванов Сергій (14 років) систематично пропускав заняття в школі без поважних причин. Його батьків було притягнуто до адміністративно відповідальності за ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення за нехтування своїми обов'язками, після чого вони подали позов до суду, мотивуючи тим, що були притягнуті до відповідальності незаконно. Аргумент батьків: ст. 61 Конституції України закріплює індивідуальний характер відповідальності - людина відповідає лише за свою власну поведінку.

Дайте правову оцінку цій ситуації.

Задача 6.

Привітний підприємець О. Микитенко, рухаючись на автомобілі, не звернув увагу на сигнал світлофора і, перетинаючи перехрестя, зіткнувся з трактором. За скоєне правопорушення О. Микитенка притягнуто до відповідальності, а саме:

- відшкодування власнику пошкодженого трактора вартості ремонту;
- позбавлення прав водія терміном на 1 рік.

Микитенко О. вважає, що санкції стосовно нього порушують норму ст. 61 Конституції України, яка забороняє двічі притягати до відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Запитання до задачі:

А як вважаєте ви?

Задача 7.

Український крейсер знаходився в італійському порту. В одній з кают моряки вільні від вахти, вживали спиртне і між двома чоловіками, Фоменком і Носачем виникла сварка, в ході якої Носач одержав тяжкі тілесні пошкодження. Фоменко ознайомився з законодавством України і Італії і вирішив, що краще бути притягнутим до кримінальної відповідальності в Італії, бо за скоєне ним правопорушення відповідальність в цій країні менш серйозна.

Запитання до задачі:

Дайте правову оцінку цій ситуації.

Задача 8.

Громадянин Сирії М. звернувся до юриста за роз'ясненням щодо того, чи має він права та підстави для звернення до суду з позовом про відшкодування моральної шкоди, нанесеної йому громадянином України О. в результаті постійних образ з боку останнього. Співробітник юридичної консультації пояснив, що оскільки М. є громадянином іноземної держави, а отже не є суб'єктом цивільних правовідносин в Україні, він не має законних підстав для звернення до суду.

Запитання до задачі:

Дайте оцінку ситуації.

Тема 3: Цивільне право

Задача 1.

Громадянин Сирії М. звернувся до юриста за роз'ясненням щодо того, чи має він право та підстави для звернення до суду з позовом про відшкодування моральної шкоди, нанесеної йому громадянином України О. в результаті постійних образ з боку останнього. Співробітник юридичної консультації пояснив, що оскільки М. є громадянином іноземної держави, а отже не є суб'єктом цивільних правовідносин в Україні, і тому він не має законних підстав для звернення до суду.

Запитання до задачі:

Дайте вашу оцінку ситуації.

Задача 2.

Козаченко, проходячи по вулиці, побачив у вітрині фотоательє, де він раніше фотографувався, своє фото. Фото йому не сподобалось, і він висунув вимогу негайно його зняти. Адміністратор ательє відповів, що у вітрині виставлені роботи майстрів ательє і знімати фото Козаченка він не буде.

Запитання до задачі:

Чи вбачаються у даному випадку які-небудь порушення прав Козаченка?

Чи зобов'язаний адміністратор фотоательє виконати вимогу Козаченка?

Задача 3.

12-річний Андрій на запрошення кіностудії прийняв участь у кінозйомках, за що отримав винагороду у сумі 135 грн. На ці гроші він купив кулькову ручку, олівці та калькулятор. Батьки Андрія вирішили, що в нього вже є ці речі, тому вони віднесли їх до магазину і почали вимагати від директора повернути гроші. Директор відмовився задовольнити цю вимогу.

Запитання до задачі:

Чи правомірна відмова директора магазину?

Задача 4.

14-річний хлопець купив у магазині телефон за гроші, що дали йому батьки на придбання канцелярських товарів до нового навчального року. Батьки пред'явили продавцеві вимогу повернути їм гроші і прийняти телефон назад.

Запитання до задачі:

Чи дотримувався продавець у даному випадку правил торгівлі?

Задача 5.

Учні гімназії під час перерви грали у футбол. Від удару м'яча 15-річним Михайлом було розбито вікно кафе „Рута“. Дрібне скло потрапило у страви, що готувалися на кухні кафе. У зв'язку з відмовою Михайла відшкодувати збитки, адміністрація кафе звернулася до суду з позовом про відшкодування нанесених збитків (вартість розбитого скла, роботу по встановленню шибок, витрати на приготування зіпсованих страв).

Запитання до задачі:

Як може вирішити справу суд?

Задача 6.

Студент Андрій, якому виповнилось 17 років, на отримувану стипендію придбав у магазині велосипед, який потім обміняв у сусіда на мисливську собаку. Батько Андрія, дізнавшись про обмін, вимагав у сусіда повернення велосипеда. Коли останній відмовився, батько Андрія звернувся до суду з позовом до сусіда щодо визнання договору міни недійсним. Одночасно батько Андрія просив суд надати йому право отримувати стипендію сина та розпоряджатись нею, оскільки син витрачає її не на придбання книг та навчальних посібників, а на купівлю непотрібних речей. У вимогах батьку Андрія було відмовлено.

Запитання до задачі:

Чи є підстави для оскарження рішення суду?

Задача 7.

Студент фармацевтичного училища, 15річний Іван, взяв на човновій станції напрокат човен

вартістю 1350 грн. В призначений час Іван човен не повернув, пояснивши, що його вкрали, коли він купався. Адміністрація станції звернулася в юридичну консультацію за роз'ясненням щодо того, чи буде нести матеріальну відповідальність Іван та у якому розмірі.

Запитання до задачі:

Яка ваша думка з цього приводу?

Задача 8.

За рішенням суду Васильєвій був знижений шлюбний вік до 16 років, після чого вона зареєструвала шлюб з Симоновим. У зв'язку з переїздом до чоловіка, який жив в іншому місті, вона вирішила продати дім, який перейшов до неї по заповіту від дідуся. Оскільки ніхто з її односельців не виявив бажання купити дім для постійного проживання, вона домовилась з одним із сусідів, Нікітіним про продаж йому дому під знесення. Батьки Симонової, почувши про це, заявили, що вони проти цієї угоди. Симонова відповіла, що договір з Нікітіним вже укладений, письмово оформлений і розривати його вона не має наміру. Тоді батьки звернулися з позовом до суду к Нікітіну про визнання цієї угоди недійсною, бо вона укладена неповнолітньою дочкою без їх згоди.

Запитання до задачі:

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 9.

Пенсіонер Коломійцев самотньо проживав у м. Коростені, мав будинок та присадибну ділянку, автомобіль та інші речі. Потрапивши в автомобільну аварію, Коломійцев отримав струс мозку і часто скаржився на головний біль. Незабаром він продав своє майно за заниженими цінами і переїхав жити до своєї сестри.

Донька Коломійцева звернулася до покупців з вимогою повернути майно, оскільки, за її поясненнями, батько після перенесеної травми став недієздатним.

Запитання до задачі:

Наскільки правомірні вимоги доньки Коломійцева?

Задача 10.

Між Смирновим та його жінкою склалися неприязні стосунки. У червні 2011р., після чергової сварки Смирнов зібрав свої речі і поїхав з дому нікому не повідомивши куди. У грудні 2011р. сестра Смирнова отримала від нього лист, але в листі не повідомлялось про його місце знаходження. На поштовому штампі було визначене м. Одеса. Більш від Смирнова ніяких відомостей не було. Дружина, бажаючи вступити в інший шлюб, звернулася 14 жовтня 2014 року до суду з проханням визнати Смирнова безвісно відсутнім або оголосити його померлим.

Запитання до задачі:

Чи повинен суд задовольнити її прохання?

Задача 11.

Туристичний пароплав прямував із Находки на Сахалін. У Японському морі він був захоплений 12-бальним штормом і затонув. Більшість членів екіпажа і пасажери були підібрані судами, що знаходилися неподалік, але декілька чоловік, у тому числі і Іванчука, знайти не вдалося. Жінці Іванчука була направлена радіограма про те, що її чоловік пропав безвісті під час корабельної аварії в умовах штормової погоди. Через 8 місяців Іванчук за заявою дружини був оголошений померлим в судовому порядку. До дружини перейшло усе його майно. Вирішивши переїхати до батьків в Київ, вона продала дачу і автомобіль, а спортивний велосипед подарувала

племінникові. Незабаром повернувся Іванчук. Виявилось, що він разом з іншими членами екіпажа встиг перейти з борту тонучого пароплава на рятувальний пліт, який віднесло до незаселеного острова, де вони жили весь цей час, поки не були випадково виявлені екіпажем вертольота, що пролітав поблизу острова. Дружина Іванчука заявила, що шлюб між ними припинений, оскільки Іванчук оголошений померлим в установленому порядку. Іванчук зажадав повернення йому речей від осіб, у яких вони опинилися. Він також зажадав від дружини відшкодувати вартість речей, що не збереглися в натурі до моменту його повернення.

Запитання до задачі:

Чи правомірні вимоги Іванчука?

Задача 12.

Андрєєв, 15 років, і Гусельников, 14 років, по договору найму пасли корів у ПП «Світле». Під час перегону через полотно Одеської залізничної дороги обидві корови були зарізані поїздом. ПП «Світле» звернулося до суду з позовом про відшкодування з Андрєєва і Гусельникова вартості корів.

Запитання до задачі:

Визначте осіб, які будуть брати участь у спорі.

Задача 13.

15 серпня 2014 року у газеті " Вістрія " опублікована стаття громадянина Яковенка, яка має назву " Широкий розмах підприємця ". Викладенні в статті факти не відповідають дійсності. Зокрема, в ній говориться, що громадянин Степенко займався діяльністю, пов'язаною із вивезенням кольорових металів за межі України. Степенко відразу звернувся з листом до редакції газети "Вістрія" та автора статті, у якому спростовує факти, подані у публікації. Однак редакція газети та автор статті на прохання Степенка спростувати факти, що не відповідають дійсності і ганьблять його ділову репутацію, не зреагували і навіть не вибачились.

Запитання до задачі:

Як громадянин Степенко вирішив захистити свою честь, гідність та ділову репутацію ?

Щоб ви зробили, опинившись у подібній ситуації ?

Задача 14.

Учень технікуму Вакуленко, 14 років, вніс у ощадний банк на своє ім'я 50 гривень, що отримав від своєї сестри у вигляді подарунку. Через 2 місяці він звернувся до банку з проханням видати йому 25 грн. Касир відмовив йому, вказавши, що гроші можуть видаватися неповнолітнім тільки за згодою батьків.

Запитання до задачі:

Чи є обгрунтованою відмова видати гроші?

Задача 15.

13-річний хлопчик купив у магазині "Турист" велосипед на гроші, що подарував йому дідусь. В момент купівлі дідусь був поруч із хлопчиком. Батьки хлопчика звернулися до продавця з вимогою забрати велосипед і повернути гроші, тому що вони планували купити хлопчику музичний інструмент. Продавець відмовився, посилаючись на те, що дідусь не заперечував проти купівлі велосипеда.

Запитання до задачі:

Чи дотримувався продавець у даному випадку правил торгівлі?

Задача 16.

13-річний Боря Корягін отримав від бабусі подарунок 1000 грн. на купівлю мобільного телефону. Батьки не заперечували проти отримання подарунка, але купівлю мобільного телефону не дозволили. Після цього Боря спробував покласти гроші в ощадну касу на своє ім'я, але працівники ощадкаси зажадали письмову згоду батьків. Боря на слідуючий день приніс згоду матері, і йому була видана ощадкнижка. Але розпоряджатися цими грошима він зможе самостійно, без згоди батьків, тільки з досягненням 16 років.

Запитання до задачі:

Як оцінити з точки зору закону кожну з дій Борі?

Чи відповідають закону дії і роз'яснення працівників ощадкаси?

Задача 17.

15-річний Олег приніс до банку 50 грн. і попросив оформити вклад на його ім'я.

Робітник банку сказала Олегу, що він повинен, як неповнолітній, подати письмову згоду батьків. Наступного ранку Олег пред'явив письмову згоду батьків після чого вклад було оформлено. Потім Олег неодноразово вносив гроші, що зекономив. Коли на рахунку було 250 грн. Олег домовився з Дмитрієвим про покупку в нього сіамського kota. Взнавши про це, батько Олега звернувся до робітників банку з проханням не видавати гроші.

Запитання до задачі:

Як повинен вчинити робітник банку?

Задача 18.

Батько 17-річного Васи Левікова вніс на його ім'я у ощадний банк 600 гривень. Потім сам Вася тричі вносив на книжку, відкриту батьком, по 60 гривень, що він отримав на заводі як частину заробітної плати. Зібравши необхідну суму грошей, Вася вирішив купити собі мобільний телефон. Банк погодився видати йому лише 180 гривень, ті гроші, що він поклав сам на своє ім'я. Ті гроші, що були внесені батьком, банк погодився видати по досягненню Васею 18-річного віку.

Запитання до задачі:

Чи правомірним є рішення ощадного банку?

Задача 19.

17 - літній Віктор з нагоди закінчення школи отримав в подарунок від бабусі цифровий фотоапарат. Через деякий час він запитав бабусю, чи не буде вона заперечувати проти того, щоб він обміняв фотоапарат на кінокамеру, що належить його знайомому Нестерову. Бабуся не заперечувала і обмін відбувся. Дізнавшись про це, батько Віктора зажадав від Нестерова повернути фотоапарат і узяти назад кінокамеру. Нестеров відповів відмовою, оскільки фотоапарат був дарований Віктору бабусяю, а не батьком, а бабуся дала згоду на обмін і тому Віктор не потребував дозволу батька на цю угоду.

Запитання до задачі:

Хто прав в спорі?

Задача 20.

Гончаров систематично зловживав спиртними напоями і рішенням суду був обмежений у дієздатності. Піклувальником була призначена його дружина. Не погоджуючись з рішенням суду, Гончаров звернувся в прокуратуру зі скаргою, у якій зазначив :

-заробіток дружини значно перевищує його особистий, у зв'язку з чим неможливо погодитись

з рішенням суду, що він ставить сім'ю в тяжке матеріальне становище;

- призначення дружини піклувальником позбавляє його можливості подати позов про розірвання шлюбу, оскільки дружина, як піклувальник, заперечує проти такого позову.

Запитання до задачі:

Чи підлягає скарга задоволенню ?

Задача 21.

Механік заводу Воскобойников, будучи хронічним алкоголіком, систематично витрачав свою зарплатню на купівлю спиртних напоїв. Цим самим він ставив свою сім'ю в скрутне матеріальне становище. Неодноразові прохання дружини Воскобойникова про видачу їй зарплатні, що належить чоловікові відхилялися головним бухгалтером заводу на тій підставі, що зарплата може виплачуватися тільки самому працівникові або за його дорученням - будь-якій іншій особі.

Запитання до задачі:

Чи можуть бути обмежені в дієздатності громадяни?

У яких випадках? Які наслідки?

Задача 22.

22-річний Микола Воронцов під впливом поганої компанії приохотився до спиртних напоїв, став приходити додому в нетверезому стані, повністю пропивати зарплатню, погано справлятися з роботою. Батьки Миколи, прагнучи врятувати сина від згубної дії алкоголю, звернулися до суду з проханням про обмеження дієздатності Миколи, особливо про позбавлення його права самому отримувати заробітну плату і продавати речі, що належать йому. Батько Миколи просив суд призначити його опікуном і заявив при тому про свій намір не витрачати на сімейні потреби заробіток сина, а перераховувати його в Ощадбанк на його ім'я, але без права користування вкладом без дозволу батька.

Запитання до задачі:

Чи підлягає задоволенню прохання батьків Миколи Воронцова?

Задача 23.

Лікарня уклала договір із заводом медичного устаткування на придбання флюорографічного апарату. Апарат був своєчасно переданий одержувачеві. Після відвантаження заводом - виготівником було встановлено, що в договорі не вказано найменування відділення банку і номер банківського рахунку лікарні. У відповідь на вимогу заводу повідомити свої платіжні реквізити лікарня сповістила, що не має власного рахунку в банку, а її фінансове обслуговування здійснюється фабрикою "Зоря". Сама лікарня побудована за рахунок засобів декількох підприємств, що брали пайову участь в її будівництві, і знаходиться на балансі названої фабрики. Отриманий флюорографічний апарат не може бути повернений заводу, оскільки вже змонтований в стаціонарному приміщенні і використовується для обстеження хворих.

Запитання до задачі:

За якими ознаками можна визначити чи є лікарня юридичною особою?

Кому можна заявити вимогу про оплату поставленого устаткування?

Задача 24.

Визначте, чи можуть бути визнані юридичними особами:

1. завод, що перебуває на госпрозрахунку, який має закріплені за ними основні і оборотні

засоби і самостійний баланс;

2. середня школа;
3. культурно-масова комісія місцевкома профспілки;
4. науково-дослідний відділ проектно-конструкторського інституту, відділ є структурним підрозділом інституту;
5. заводський комітет профспілки;
6. обласна рада добровільного спортивного товариства "Спартак";
7. база відпочинку при профкомі інституту, що міститься за рахунок кошторису профкому;
8. конструкторське бюро, що має самостійний кошторис і баланс;
9. будинок відпочинку театрального суспільства, що має відособлене майно і самостійний кошторис;
10. філія, що є виробничою одиницею у складі фірми;
11. відділ соціального забезпечення виконкому районної Ради народних депутатів;
12. ТОВ;
13. Факультет менеджменту МНАУ.

Задача 25.

П'ятнадцятирічна Світлана на зароблені під час літніх канікул гроші купила собі золоті сережки, на отримані від бабусі 1400 грн. купила золоту каблучку. Через деякий час вона продала сережки своїй подрузі – 18-річній Ользі. Батьки Світлани, дізнавшись про це, звернулися з позовом до суду про визнання всіх правочинів недійсними.

Запитання до задачі:

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення повинен винести суд?

Задача 26.

Ніна Мухіна (16 років) працювала реалізатором на ринку й отримувала заробітну плату у приватного підприємця В.Суржика в сумі 800 гривень. Свої гроші вона витратила на придбання дорогих парфумів. Мати Мухіної звернулась до В.Суржика з вимогою видавати їй заробітну плату дочки, оскільки вона хоче купити їй речі і взуття. В.Суржик відмовив матері видавати зарплату дочки й порадив їй звернутися до суду із заявою про обмеження Мухіної в дієздатності.

Запитання до задачі:

Чи має право Мухіна витратити свою зарплату на власний розсуд?

Чи може суд обмежити її в дієздатності?

Задача 27.

13-річний Ігор прийшов до магазину, щоб придбати відеоплеєр. Продавець поцікавився, скільки йому років і, діставши відповідь, відмовився продати товар. Ігор обурився, адже гроші на цю покупку він заробляв протягом усіх літніх канікул, допомагаючи батькам торгувати на ринку.

Запитання до задачі:

Чи мають законні підстави «примхи» продавця?

Задача 28.

Неповнолітній Дмитро віком 16 років, не маючи власних прибутків, завдав шкоду громадянину Костіну на суму 2500грн. Суд зобов'язав відшкодувати громадянину Костіну завдану неповнолітнім Дмитром шкоду. Після початку виплат неповнолітній був прийнятий на роботу і почав отримувати власний заробіток.

Запитання до задачі:

Як отримання неповнолітнім заробітку має позначитись на особах, які виплачують відшкодування, і хто ці особи?

Задача 29.

Неповнолітній Петро 17 років влаштувався на роботу у поштове відділення. Через деякий час до начальника пошти прийшла мати Петра та висловила скаргу, що її син додому приносить мало грошей. А матеріальне становище сім'ї складне. На її прохання начальник пошти дав наказ видавати заробітну плату неповнолітнього лише матері.

Запитання до задачі:

Чи є порушення у рішенні начальника пошти?

Тема 4. Спадкове право

Задача1.

У результаті автомобільної аварії загинули подружжя Іванови. Чоловік помер на місці аварії, а жінка через чотири години. У Іванових залишилось двоє дітей (син і дочка), а крім того, мати Іванова 72-х років, батько Іванової 65 років та її дорослий брат.

Запитання до задачі:

Визначте коло спадкоємців.

Задача2.

Після смерті Худякова залишилось слідує майно: машина, носильні речі, предмети домашнього вжитку та грошовий вклад. Жінка (50 років) та повнолітня дочка проживали сем'єю з Худяковим, а дорослий син з сім'єю окремо. Жінка і дочка померлого вважають, що сину, який живе окремо, нічого із спадкового майна не належить.

Запитання до задачі:

Чи є обґрунтованою така думка?

Задача3.

Сім'я Трушина складалася із його жінки (60 років), дочки з чоловіком та двома дітьми. Трушин помер, не залишив заповіт. За рік до смерті Трушина померла його дочка.

Запитання до задачі:

Як повинно бути поділене спадкове майно?

Задача4.

Крилова проживала з Бутовим однією сім'єю, не перебуваючи з ним у шлюбі. Під час спільного життя у них народилось двоє дітей, у відношенні до яких Бутов визнав своє батьківство з оформленням в органах ДРАЦС. Крилова знаходилася на протязі 6 років на утриманні Бутова, здійснювала догляд за дітьми і вела домашнє господарство. Бутов помер не залишив заповіт. Других родичів та утриманців у Бутова не було.

Запитання до задачі:

Чи вправі Крилова та її діти отримати спадщину?

Задача5.

Анісов видав своїй жінці розписку про те, що він при оформленні заповіту не згадає в ньому дітей від першого шлюбу. Через рік після цього Анісов помер. В його заповіті, посвідченому

нотаріусом, передбачалось, що все його майно, в рівних долях, він заповідає дітям від першого шлюбу. Анісова звернулась до суду з позовом про визнання цього заповіту недійсним, посилаючись на те, що під час його складання Анісов порушив згоду, закріплену виданою їм розпискою.

Запитання до задачі:

Вирішіть суперечку.

Задача6.

Савельєва заповідала все своє майно, в тому числі й будинок -Федоровій. Заповіт був складений у лікарні і посвідчений на прохання Савельєвой її сусідкою по палаті. Дата і місце складання заповіту визначені не були. Після смерті Савельєвой її сестра Жукова подала позов про визнання заповіту недійсним. Вона посилалась на те, що заповіт оформлено у відсутності нотаріуса з порушенням таємниці, так як в палаті Савельєвой і Федорової знаходились лікар, медсестра і декілько хворих.

Запитання до задачі:

На основі діючого законодавства вирішіть суперечку.

Вкажіть, як оформляється заповіт громадян, які знаходяться на лікуванні в медичних закладах.

Задача7.

Зі спадкодавцем проживали жінка, син, дочка і мати 80 років. Після смерті спадкодавець залишив жінці, сину та дочці 100000 грн.

Запитання до задачі:

Чи має мати право на спадщину і якщо да – то в якій долі?

Задача8.

Після смерті Іванова виявилось, що все своє майно він заповів 2-х річному онуку. Син звернувся з позовом до суду про визнання заповіту недійсним, мотивуя тим, що дитина неповнолітня і отримати спадщину не може.

Запитання до задачі:

Чи буде правомірним його позов?

Чи може неповнолітній онук отримати спадщину і розпоряджатися нею?

Задача9.

Іванов помер не залишивши після себе заповіт. Із спадкоємців у нього був тільки син, який після смерті батька продає будинок і дачу, що залишилися йому від батька. Через 6 місяців з'явився син Іванова від першого шлюбу і зажадав свою частку спадку.

Запитання до задачі:

Як вирішити суперечку? Чи правомірні дії сина?

Задача10.

Громадянин Львов звернувся до нотаріуса з проханням про зміну заповіту, складеного два місяці тому у зв'язку з тим, що він посварився зі своїм братом, включеним до числа спадкоємців відповідно до заповіту. Нотаріус відмовив Львову у зміні заповіту, посилаючись на те, що для цього відсутні законні підстави.

Запитання до задачі:

Дайте вашу оцінку ситуації.

Задача11.

Вересов мав на праві приватної власності будинок . Знаходячись у лікарні, він напередодні операції звернувся до лікаря з проханням про посвідчення його заповіта, за яким він хотів передати свій будинок під дитячий садок. Лікар відповів, що заповіт може посвідчити тільки нотаріус, який прийде тільки на слідуючій неділі. Для прискорення оформлення заповіта Вересов звернувся з проханням до свого друга, якого просив звернутися до нотаріуса щоб посвідчити його заповіт. Нотаріус відмовився посвідчити заповіт у відсутності спадкодавця. Тим часом Вересов помер. Після його смерті сестра та брат померлого, які мешкали у іншому місті, звернулися до суду з позовом про визнання їх спадкоємцями, оскільки других родичів у Вересова не було.

Запитання до задачі:

Чи правильно зробили лікар і нотаріус? Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача12.

Катков, який постійно проживав у м. Херсоні, мав там будинок та інше майно, довгий час знаходився у відрядженні в Білорусії, де через деякий час помер.

Запитання до задачі:

Визначте місце відкриття спадщини Каткова ?

Задача13.

Подружжя Кононови протягом багатьох років колекціонували старовинний фаянсовий посуд і столові прилади. Після смерті Кононова відповідно до складеного заповіту все майно, що належить йому, повинне бути розділене порівну між дружиною і племінником. Дружина Кононова категорично заперечувала проти будь-якого розділу колекції, стверджуючи, що колекція є неподільною річчю, пропонуючи племінникові відшкодувати частку колекції, що належить йому, за рахунок частки вартості інших речей. Племінник же наполягав на виділенні йому відповідній частині колекції в натурі. Що ж до єдиного в колекції старовинного срібного приладу, то племінник пропонував передати йому вилки, залишивши Кононової столові і чайні ложки і ножі.

Запитання до задачі:

Чи можливий розділ колекції і столового приладу в натурі, як вказано в завданні?

Задача14.

15 травня 1995 року помер Овчаренко В.С. Після його смерті відкрилася спадщина, яка складалась з жилого будинку та допоміжної господарської будівлі. Дане майно перейшло у володіння сина Овчаренка В.В., який фактично прийняв спадщину. Після смерті спадкодавця син провів ремонтні роботи, в т.ч. збудував новий дах будинку, сплачував комунальні послуги. Проте Овчаренко В.В. у встановлений строк не звернувся до нотаріальних органів за одержанням свідоцтва про право на спадщину. Нотаріальна контора відмовила йому у видачі свідоцтва про право на спадщину.

Запитання до задачі:

Чому нотаріальна контора відмовила Овчаренку В.В. у видачі свідоцтва про право на спадщину?

Які юридичні дії слід зробити Овчаренку В.В., щоб отримати свідоцтво про право на спадщину?

Задача15.

Після смерті Миколаєва, який мешкав різом з братом-інвалідом, залишився приватний

будинок та побутові речі. Заповіт Миколаїв не залишив. Про свої права на спадок заявили колишні дружина Миколаєва та його 14-річний син Андрій, які вимагають визнати спадкоємцями їх, а не брата-інваліда.

Запитання до задачі:

Дайте правову оцінку ситуації Який орган уповноважений вирішити це питання?
За яких умов брат-інвалід може бути визнаний спадкоємцем?

Задача 16.

Адвокат Сидоренко вирішив подарувати своєму племіннику Іванову бібліотеку юридичної літератури до дня закінчення навчання на юридичному факультеті. Про своє рішення він повідомив дружину і доньку, а також написав листа племіннику Іванову. До передачі книг обдарованому дарувальник помер, а донька останнього домовилась передати бібліотеку Іванову, і попросила сплатити за неї 1500 грн. Іванов заперечив, пославшись на лист, в якому вказувалось, що бібліотеку йому подаровано. А донька Сидоренка послалась на заповіт батька, в якому вказано, що вона є спадкоємцем всього майна.

Запитання до задачі:

Як вирішити спір між донькою померлого Сидоренка і Івановим?

Задача 17

Спадщина Волошина складається з квартири, автомобіля, дачі та домашніх речей.

Яким чином розподіляється спадщина у кожному із випадків:

1. Волошин залишив заповіт, за яким квартиру та домашні речі заповів дочці (31 рік) від першого шлюбу, а дачу та автомобіль - дочці від другого шлюбу (25 років) які проживають окремо. Разом з Волошиним проживала дружина (45 років) та дочки (16 та 19 років).
2. Волошин не залишив заповіту. Склад сім'ї - дружина (53 роки), дочка (15 років), які проживали разом із померлим, та сини (20 та 22 роки), які проживають окремо.
3. Волошин не залишив заповіту, виявилось, що у нього не було рідних.

Задача 18

Подружжя Анісимови, проживши 20 років у шлюбі, вирішили укласти шлюбний договір. До числа умов договору входила угода про те, що Василь Анісимов зобов'язувався протягом року скласти заповіт на користь їх спільної дочки Лариси, позбавивши права спадкоємства свого сина від першого браку 27-річного Геннадія.

Через 4 місяці такий заповіт був складений і належним чином оформлений. А через 8 місяців Василь Анісимов помер.

Геннадій Анісимов звернувся до суду з вимогою про визнання заповіту недійсним, оскільки він складений відповідно до умов шлюбного договору, а шлюбний договір не може містити положень, що обмежують правоздатність сторін, зокрема свободу заповіту.

Запитання до задачі:

Чи дійсний заповіт?

Тема 5. Основи трудового права

Задача 1.

При прийнятті на роботу від Фоменка і Верченка, відповідно на посади конструктора і технолога, адміністрація ТОВ «Ілан» вимагала такі документи:

- паспорт;

- трудову книжку;
- характеристику з попереднього місця роботи;
- довідку про стан здоров'я.

Запитання до задачі:

Чи правомірна вимога адміністрації про пред'явлення вказаними особами всіх перерахованих документів? Як оформляється прийняття на роботу працівників?

Задача2.

Сорокін працював пекарем у малому підприємстві "Юлія". Проробивши рік, він вимагав надання відпустки, однак адміністрація підприємства йому в цьому відмовила, пославшись на те, що у них приватне підприємство, а відпустка надається тільки на державних підприємствах.

Запитання до задачі:

Чи правомірна відмова адміністрації?

Хто має право на відпустку?

Задача3.

При розгляді трудового спору в суді про стягнення заробітної плати за 4-місячний період роботи зварника Адинабекова з ПП "Вест" було встановлено, що його прийняття на роботу не було належним чином оформлено, зокрема не було наказу. Заробітна плата документально не нараховувалася. Необхідно встановити, коли саме Адинабеков вступив у трудові відносини з ПП "Вест".

Запитання до задачі:

Вирішіть спір. Які правові наслідки неправильного оформлення прийняття на роботу.

Задача4.

Технолог Тимофєєва звернулася із заявою до директора заводу "Оріон" з проханням встановити їй неповний робочий тиждень, оскільки вона змушена здійснювати догляд за важко хворим батьком, що проживає з нею в одній квартирі, а також вона одна виховує дитину у віці 12 років. Директор заводу відмовив у проханні Тимофєєвій, посилаючись на те, що умови виробництва не дозволяють йому дати згоду на встановлення неповного робочого часу і запропонував звільнитися за власним бажанням.

Запитання до задачі:

Які підстави і порядок встановлення неповного робочого часу?

Чи законні дії директора заводу?

Задача 5.

Бузинова працювала кресляркою в конструкторському бюро. Коли у неї народилась дитина, вона домовилася з начальником, що працюватиме половину робочого дня. Головний інженер заводу заперечував, посилаючись на великий об'єм роботи.

Запитання до задачі:

Яке рішення повинен прийняти директор?

Яка оплата праці при неповному робочому дні?

Задача 6.

17-річний Семенов, інвалід 2-ої групи і 14-річний Петров звільнилися з роботи за власним бажанням і через півроку повернулися на ту ж роботу. Адміністрація встановила їм 3-х місячний

термін випробувань. Через 2 місяці вони були звільнені від роботи як не витримавші випробування.

Запитання до задачі:

Чи обґрунтовано звільнення ?

Задача 7.

Копіювальниця Лязгина працювала в заводоуправлінні і вчилася на вечірньому відділенні інституту. Вона попросила адміністрацію встановити їй неповний робочий день, щоб мати більше вільного часу для навчання.

Запитання до задачі:

Чи зобов'язана адміністрація задовольнити її прохання?

Задача 8.

При реорганізації орендного будівельно-монтажного управління № 9 в акціонерне товариство, адміністрація запропонувала працівникам перейти на контрактну форму трудового договору, в якому передбачався режим роботи з 7-00 до 17-00 при шестиденному робочому тижні, заробітну плату виплачувати по підсумках кожного кварталу, при наданні відпустки заохочувати працівників путівками в будинок відпочинку.

Запитання до задачі:

Чи правомірні дії адміністрації підприємства і яка сфера застосування контрактної форми трудового договору?

Задача 9.

Адміністрація заводу за погодженням з профспілковою організацією ухвалила рішення про збільшення тривалості робочого дня на одну годину (з 7 до 8) при шестиденному робочому тижні, обґрунтовуючи це тим, що завод тривалий час стояв без роботи через фінансово-економічні труднощі, а в цей час отримав вигідне замовлення. Ряд працівників погодилися з рішенням адміністрації, а деякі звернулися за роз'ясненням до юрисконсульта заводу про законність прийнятого рішення.

Запитання до задачі:

Чи законні дії адміністрації і профспілкового органу?

Задача 10.

Іванчуку, який влаштувався на роботу на посаду завідуючого відділом інформації комерційного банку, було запропоновано: подати трудову книжку, паспорт, військовий квиток, диплом про вищу освіту, характеристику з останнього місця роботи, три рекомендації фахівців. Крім того, Іванчуку належало пройти тестування, яке містило 500 питань, що стосувалися професійних знань в галузі інформації, загальної ерудиції, способу мислення, особистісних якостей, сімейного життя та ін. Після тестування передбачалося проведення співбесіди з керівником банку. Але до співбесіди Іванчука допущено не було, оскільки рішення комісії спеціалістів з приводу проведеного тестування було негативним. Іванчуку було відмовлено у прийомі на роботу як такому, що не пройшов тестування.

Запитання до задачі:

Проаналізуйте ситуацію і сформулюйте правові питання, які з неї витікають. Наведіть законодавство про прийом на роботу. Які права підприємств (установ, організацій), зокрема приватних, по встановленню умов професійного відбору при прийомі на роботу?

Задача 11.

У зв'язку з необхідністю завершення ремонтно-будівельних робіт у строк виконроб Єгоров запропонував робітникам залишатися після роботи на 2 години протягом трьох днів підряд. Після здачі в експлуатацію об'єкта робітники поцікавилися у начальника будівельного комбінату, як буде компенсована надурочна робота. Однак начальник відповів, що ніякого розпорядження про залучення робітників до надурочної роботи він не видавав, крім того, працівники отримали премію за здачу об'єкта у строк.

Запитання до задачі:

Чи мала місце в цьому випадку надурочна робота?

Який порядок залучення до надурочної роботи. ?

Задача 12.

Власник приватного підприємства «Ятрань» видав розпорядження, в якому передбачалося таке:

- 1) для всіх працівників підприємства вводиться контрактна форма трудового договору;
- 2) начальнику відділу кадрів попередити у 2-тижневий термін працівників і укласти з ними контракти;
- 3) при відмові укласти контракт звільнення провадити за п. 1 ст. 40 КЗпП України;
- 4) передбачити в контрактах повну матеріальну відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству;
- 5) строк контракту встановити один рік.

Запитання до задачі:

Дайте правовий аналіз наведених положень розпорядження.

Задача 13.

Приватна фірма подала до місцевої газети „Працевлаштування" об'яву такого змісту: "Запрошуємо на роботу секретаря-референта, вродливу жінку віком до 23 років, з інтелігентними манерами, вільним володінням англійською мовою, комп'ютерною технікою".

Проаналізуйте це оголошення на предмет відповідності його трудовому законодавству.

Задача 14.

Начальник автобазу Васильєв запросив на роботу двох зварників для ремонту підсобних приміщень. Трудовий договір у письмовій формі з ними не був укладений, з наказом про прийняття на роботу їх не ознайомили, однак у відділі кадрів повідомили, що вони можуть приступити до роботи. Оплата провадилася в кінці кожного місяця по витратних ордерах. Через шість місяців, коли робота була закінчена, зварникам оголосили, що вони звільнені. Зварники проти звільнення не заперечували, але вимагали, щоб їм виплатили грошову компенсацію за невикористану відпустку.

Запитання до задачі:

Чи законна вимога робітників?

Задача 15.

Микола О., якому виповнилось 14 років, вирішив влаштуватись на роботу у вільний від навчання час. Він звернувся до відділу кадрів Запорізького головноштамту із заявою, в якій просив надати йому будь-яку роботу. Начальник відділу кадрів відмовив Миколі у прийнятті на роботу, посилаючись на те, що він неповнолітній і на заяві немає дозволу одного з його батьків.

Запитання до задачі:

Чи правильно відмовлено Миколі О. в прийнятті на роботу?
Прокоментуйте.

Задача 16.

У правилах внутрішнього трудового розпорядку товариства з обмеженою відповідальністю "Нерухомість" було передбачено:

- тривалість робочого часу протягом тижня для найманих працівників встановлюється 35 годин, для учасників товариства — 45 годин; для жінок, які мають дітей віком до 14 років, робочий день скорочується на 1 годину;
- оплата праці провадиться за фактично відпрацьований час;
- в осінньо-зимовий період підприємство працює в режимі п'ятиденного робочого тижня, у весняно-літній — шести денного робочого тижня.

Запитання до задачі:

Прокоментуйте вказані положення з точки зору відповідності їх чинному законодавству.

Тема 6. Розірвання трудового договору

Задача 1.

Оператор Зінченко був переведений на іншу роботу на тому ж підприємстві строком на 2 місяці у зв'язку з простоем. Зінченко відмовився від нової роботи і зауважив, що він оператор, а йому запропонували роботу техника і що на такий строк адміністрація не має права переводити. За відмову від виконання нової роботи Зінченку була оголошена догана.

Запитання до задачі:

1. Чи правомірні дії адміністрації підприємства?
  2. Чи може Зінченко оскаржити рішення адміністрації ?
- Свою відповідь підтвердить посиланням на необхідні статті КЗпП України.

Задача 2.

Продавець магазину "1000 дрібниць" була звільнена з роботи згідно з п.2 ст.40 КЗпП України у зв'язку з капітальним ремонтом магазину без попередньої згоди профспілкового органу магазину.

Запитання до задачі:

Прокоментуйте ситуацію, посилаючись на норми трудового законодавства.

Задача 3.

Керівник обласного аптечного управління по телефону дав розпорядження завідуючій районною аптекою, щоб вона видала наказ про переведення фармацевта аптеки Матвієнко З. у зв'язку з виробничою потребою в одну із аптек обласного центру строком на 2 місяці. Матвієнко З. вважає такий наказ незаконним.

Запитання до задачі:

А як Ви думаєте ? Свою думку підтвердіть посиланням на необхідні норми права.

Задача 4.

Громадянка С. була прийнята на посаду керівника танцювального колективу центру дитячої творчості на період відпустки по вагітності, пологах та догляду за дитиною керівника П. цього колективу терміном на 2 роки. По закінченню цього терміну жодна із сторін не наполягала на припиненні договору. Керівник П. вийшла на роботу через 4 місяці по закінченню вищезазначеного

терміну, в результаті чого наказом працівниця С. була звільнена. Таке звільнення не влаштувало, і вона оскаржила його в районному суді з вимогою поновити її на роботі.

Запитання до задачі:

Яке рішення має прийняти суд?

Які підстави потрібні для такого звільнення?

Задача 5.

Директор будівельної компанії "Ампас" своїм наказом перевів столяра Петришина на роботу у дочірнє підприємство цієї ж компанії, яке знаходиться в іншому районі міста. Працівник оскаржив дії директора в суді, оскільки згоди у нього ніхто не запитував, умови праці гірші, і до того ж, воно знаходиться в незручному для нього місці.

Запитання до задачі:

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 6.

Столяр Стряпко подав заяву про звільнення за власним бажанням і попросив видати йому належним чином оформлену трудову книжку. Адміністрація відмовилася у задоволенні вимоги Стряпка, посилаючись на те, що влаштовуючись на роботу він пред'явив не трудову книжку, а довідку з останнього місяця роботи.

Запитання до задачі:

Чи правомірні дії адміністрації?

Задача 7.

Вчителька ЗОШ Прокопчук була звільнена за недбале ставлення до роботи 20 жовтня 2010р. 30 жовтня вона звернулася до районного суду з вимогою визнати звільнення незаконним, оскільки вона протягом двох попередніх років була членом профспілкового комітету. Директор школи пояснила, що згоду профспілкового комітету на звільнення Прокопчук вона отримала. Все ж суд своїм рішенням визнав звільнення незаконним і зобов'язав директора поновити її на роботі.

Запитання до задачі:

Чому суд прийняв таке рішення? Які його наслідки для обох сторін?

Тема 7. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників

Задача 1.

Профком підприємства пред'явив вимогу про звільнення майстра дільниці Струка за те, що він неодноразово без згоди профкому залучав працівників до надурочних робіт, не виконував заходи щодо охорони праці, передбачені в колективному договорі. Директор відмовився виконати вимогу профкому, мотивуючи тим, що Струк забезпечує виконання плану в своєму цеху, а профком не має права вимагати його звільнення, оскільки на роботу Струка брав він, директор, а не профком.

Запитання до задачі:

Чи має юридичну силу вимога профкому про звільнення або покарання керівних працівників підприємства? Щодо яких саме керівників профком має право вимагати звільнення? Які заходи може вжити профком, якщо вважає, що цього працівника необхідно звільнити з посади?

Задача 2.

Іванченко М., член кооперативу " Вікторія", 2 дні не був на роботі без поважних причин.

Правління кооперативу прийняло рішення звільнити Іванченко М. згідно з ст.147КЗпП України.

Запитання до задачі:

Чи правомірне таке рішення ?

Дайте розгорнуті відповіді на такі запитання:

- 1.Які заохочення власник вправі застосувати до працівників за успіхи в роботі ?
- 2.Який орган вправі застосувати дисциплінарне стягнення стосовно виборних працівників ?
- 3.Яка тривалість дії дисциплінарного стягнення?
- 4.Які органи правомочні застосовувати дисциплінарні стягнення ?
- 5.В чому правове значення заходу громадського впливу на порушника трудової дисципліни ?

Задача 3.

Бригадир слюсарів заводу "Турбіна" оголосив догану слюсарю Богданову Р. за неодноразове спізнення на роботу . Богданов Р. звернувся до КТС з заявою про незаконне оголошення догани.

Запитання до задачі:

Яке рішення необхідно прийняти КТС ?

Задача 4.

Викладач кафедри загальної та соціальної педагогіки В. працював за сумісництвом керівником студентського музичного гурту. За порушення трудової дисципліни, як викладачу, В. 30.10.09 була оголошена догана. За активну і творчу роботу з музичним колективом В. в січні наступного року був нагороджений грошовою премією. При плановій перевірці КРУ ректору було вказано на неправомірність нагородження премією В., оскільки він притягувався до дисциплінарної відповідальності. Ректор із зауваженням не погодився.

Запитання до задачі:

А як думаєте ви?

Задача 5.

Токар Іванов, з'явившись на роботу в стані сп'яніння, своїми неадекватними діями привів у несправність станок. В результаті цього бригада цеху понесла збитки через вимушений простій. З ініціативи майстра цеху були зібрані збори, на яких прийнято рішення ставити перед власником питання про притягнення Іванова до матеріальної відповідальності, у чому власник відмовив, посилаючись на неправомочність прийнятого зборами рішення. Між колективом цеху і власником виник конфлікт.

Дайте роз'яснення.

Задача 6.

За порушення трудової дисципліни до порушника пропонується застосувати одне із таких стягнень:

- а) оголосити догану і позбавити квартальної премії;
- б) за рішенням трудового колективу ставити перед власником питання про перенесення чергової щорічної відпустки з літнього періоду на осінній;
- в) усунути з черги на покращення житлових умов;
- г) оголосити сувору догану з занесенням в особову справу;
- д) оголосити догану з подальшим розглядом поведінки працівника на загальних зборах трудового колективу.

Запитання до задачі:

Яке рішення прийняли б ви? Чому?

Задача 7.

Яковенко, який працював інспектором в Рахівській держмисливінспекції, був звільнений з роботи за п.2 ст.41 КЗпП у зв'язку із втратою довіри. Приводом до звільнення послужив той фактор, що в нього виявили в службовому сейфі хутро, яке він намагався привласнити. Не погоджуючись з рішенням адміністрації, Яковенко звернувся до суду з позовом про поновлення його на роботу.

Запитання до задачі:

Вирішіть суперечку. Чи правомірним є звільнення? На яку категорію працівників розповсюджується можливість звільнення за таким мотивом як втрата довіри?

Задача 8.

При прийнятті на роботу столяра Семенчука збори акціонерів ЗАТ "Стиль" прийняли рішення позбавити його половини премії протягом 6 місяців від початку роботи, оскільки останній був звільнений з попереднього місця роботи через систематичну появу на роботі в нетверезому стані. По закінченні 6 місяців роботи Семенчук звернувся за роз'ясненням до юрисконсульта.

Запитання до задачі:

Дайте роз'яснення ситуації.

Задача 9.

Механік Сергієнко припустився технічної помилки, наслідком чого стало загоряння приладів. Підприємство зазнало шкоди в розмірі 360 грн. За порушення правил пожежної безпеки Сергієнку наказом оголошено догану. Цим же наказом його зобов'язали відшкодувати заподіяну шкоду. Сергієнко відмовився підписати наказ, вважаючи, що його двічі притягують до відповідальності за одне і те ж правопорушення. А як думаєте ви? Поясніть.

Тема 8. Сімейне право

Задача 1.

Глебов виплачував аліменти на утримання сина від першого шлюбу. Коли синові виповнилося 17 років, Глебов звернувся до суду з позовом про звільнення його від сплати аліментів, оскільки його син вже дорослий, закінчує технікум, отримує стипендію. Він же на своєму утриманні має дружину і неповнолітнього сина, а заробіток його складає незначну суму.

Запитання до задачі:

Чи повинен суд задовольнити прохання Глебова?

Задача 2.

Сімнадцятирічна Марина звернулася з позовом до суду про стягнення з її чоловіка аліментів на користь дворічної доньки та самої Марини, оскільки вона сама виховує дитину, а чоловік проживає зі своїми батьками і не бере участі у вихованні та утриманні дитини, не підтримує саму Марину. Суд відмовив у позові, мотивувавши це тим, що Марина є неповнолітньою і від її імені повинні виступати її батьки.

Запитання до задачі:

Дайте роз'яснення цієї ситуації.

Задача 3.

Клімов тривалий час (більше року) знаходився в закордонному відрядженні. Коли він повернувся з відрядження, то дізнався, що його дружина народила дитину. Оскільки він з дружиною прожив більше 5 років і у них не було дітей, то він погодився всиновити дитину. Через 4 роки після народження дитини він залишив свою сім'ю. Дружина Клімова подала до суду позовну заяву про стягнення з нього аліментів. У суді відповідач позов не визнав з тієї причини, що він не є батьком дитини, і представив документи, що обгрунтовують дане твердження.

Запитання до задачі:

Який повинен вчинити суд?

Задача 4.

Двадцятирічний Петро є студентом ВНЗ. Батько не проживає із сім'єю і відмовляється сплачувати аліменти на користь сина, мотивуючи це тим, що не має на це можливості і до того ж Петро є повнолітнім.

Запитання до задачі:

Дайте роз'яснення ситуації.

Задача 5.

Чотирнадцятирічний Олег звернувся до суду з позовом на дії свого батка, який знущався над сином, примушував жебракувати, принижував честь і гідність сина, пиячив.

Запитання до задачі:

Чи прийме суд заяву Олега? Яким може бути рішення суду в цій ситуації?

Задача 6.

Після смерті батьків Михайла його узяв на виховання Петров, в якого вже була дитина — донька Ольга. Ставши дорослими, Михайло і Ольга вирішили одружитися, та батько дівчини згоди на це не дав, вважаючи, що шлюб між родичами недопустимий. Врахувавши категоричні заперечення батька, орган державної реєстрації цивільного стану відмовив у реєстрації шлюбу.

Запитання до задачі:

Чи є підстави для оскарження такого рішення?

Задача 7.

Громадянка Крилова звернулася до органу ДРАЦСу із заявою про розірвання шлюбу. У заяві Крилова вказала на підстави розлучення: чоловік останнім часом підтримує зв'язки з іншою жінкою, веде з нею спільне господарство, не підтримує матеріально її та сина. Далі зазначила, що спору про розподіл майна, що є їх спільною власністю, не виникає, а щодо утримання сина між ними досягнуто згоди. Однак орган ДРАЦСу не прийняв заяву до свого розгляду.

Дайте роз'яснення ситуації.

Задача 8.

У подружжя Міронових двоє неповнолітніх дітей. Усі проживали у приватному будинку, який був власністю батька. Після припинення шлюбу між подружжям було укладено договір про те, що батько залишає їм будинок, а натомість звільняється від обов'язку сплачувати аліменти на користь дітей.

Прокоментуйте ситуацію.

Задача 9.

Подружжя Артамонових подало до органу ДРАЦСу спільну заяву про розірвання шлюбу за взаємною згодою. Орган ДРАЦСу прийняв заяву, зареєстрував у журналі.

Запитання до задачі:

Чому орган ДРАЦСу прийняв від подружжя заяву про розірвання шлюбу?

У яких випадках орган ДРАЦСу може розірвати шлюб ?

Протягом якого терміну орган ДРАЦСу здійснить оформлення розлучення, видасть подружжю Артамонових свідоцтво про розірвання шлюбу ?

Задача 10.

20-річний Олег та 18-річна Ганна подали заяву на укладення шлюбу до органу ДРАЦСу. Проте у 20-річного Олега відсутня прописка у паспорті. Орган ДРАЦСу відмовив у реєстрації шлюбу через відсутність прописки у 20-річного Олега.

Запитання до задачі:

Чи правильно вчинив орган ДРАЦСу?

Чи можна оформити шлюб за відсутності одного з тих, хто вступає у шлюб?

Хто вправі понизити термін реєстрації шлюбу?

Задача 11.

Батьки можуть бути позбавлені батьківських прав у таких випадках:

- а) якщо вони не проживають разом із дітьми;
- б) жорстоко поведуться з дітьми;
- в) є безробітними і не можуть утримувати дітей;
- г) систематично зловживають спиртними напоями;
- ґ) примушують разом із собою жебракувати;
- д) вимагають від дітей суворого дотримання режиму дня;
- є) принижують честь і гідність дітей.

Задача 12.

Громадянин Сергєєв звернувся за роз'ясненням до юридичної консультації з таким питанням. Сергєєв протягом 12 років перебував у шлюбі з громадянкою Ветровою, яка є інвалідом II групи. У 2009 р. шлюб між ними був розірваний і суд зобов'язує його сплачувати аліменти на користь дружини. У 2010 р. він вирішив переїхати на ПМП до Франції.

Запитання до задачі:

Чи зможе він виїхати за кордон? Які його дії повинні цьому передувати?

Задача 13.

Громадянка Леонова призначена опікуном 12-річної Олі. Аліменти, які надходили від батька Олі, Леонова отримувала і витрачала їх на ремонт квартири. У телефонній розмові Оля поскаржилася на це батькові. Батько звернувся до органу опіки й піклування за роз'ясненням.

Яка ваша думка з цього приводу?

Задача 14.

Подружжя Орлових пиячить. Діти — 8-річний Петро та 14-річна Леся проживають з бабусею. Через деякий час батько став вимагати повернення дітей додому, хоч пиячити не припинив. Бабуся звернулася до органу опіки і піклування за допомогою і з проханням залишити дітей з нею.

Запитання до задачі:

Якою має бути відповідь? Як би цю справу вирішили ви?

Задача 15.

Іванова була позбавлена батьківських прав за пияцтво та аморальну поведінку, яка негативно впливала на дітей. Над дітьми була встановлена опіка з боку тітки, сестри матері. Проте Іванова постійно вимагала зустрічі з дітьми погрожуючи сестрі. Сестра-опікун заперечувала і звернулася за роз'ясненням до органу опіки і піклування.

Запитання до задачі:

Як орган опіки і піклування може вирішити цю справу? Дайте роз'яснення.

Задача 16.

30 травня 2010 року Володимир Іванов подав позов про заперечування батьківства. Свої вимоги він засновував на тому, що не є батьком, оскільки дав згоду на штучне запліднення своєї дружини.

Суд відмовив в ухваленні позовної заяви, оскільки виключає можливість заперечування батьківства в даному випадку.

Запитання до задачі:

Чи правильно поступив суд?

Задача 17.

Ліза Міронова під час знаходження весною 2009 року у відрядженні в Харкові дуже близько познайомилася з Петровим.

21 грудня 2009 року в місті Херсон у незаміжної Міронової народився син Дмитро. Петров, дізнавшись про народження дитини, відмовився визнати батьківство.

14 листопада 2010 року Міронова звернулася до суду з позовом до Петрова про встановлення батьківства.

В ході розгляду справи Петров наполегливо заперечував батьківство.

Міронова наполягала на проведенні генетичної експертизи, а також виклику як свідків співробітників Петрова, які були свідками їх «роману».

Запитання до задачі:

На підставі яких фактів суд може визнати Петрова батьком? Як повинен поступити суд?

Задача 18.

13 червня 2009 року 29-річна Марія Омельченко пред'явила позов про встановлення батьківства і стягнення аліментів до Сидорчука В.Т.

При цьому Омельченко вимагала стягнути з нього кошти на утримання дитини за минулий з дня народження дитини термін (з 16 лютого 2007 року), оскільки Сидорчук всіляко ухилявся від утримання дитини: кілька разів міняв місце роботи і місце проживання.

27 серпня 2009 року суд задовольнив позов, визнавши Сидорчука В.Т. батьком і зобов'язавши його виплачувати аліменти з дня звернення Омельченко до суду. У стягненні коштів за минулий час суд відмовив.

Чи правильно поступив суд?

Задача 19.

Марія Федорова пред'явила позов про сплату аліментів на двох дітей своєму чоловікові

майорові міліції Федорову С.І., що вже пів року проживав окремо.

У числі доходів чоловіка, з яких Федорова вимагала стягнути аліменти, вона вказала грошову компенсацію за обмундирування і продовольчий пайок, отримані чоловіком за місцем служби, а також процентну надбавку за вислугу років.

Запитання до задачі:

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Задача 20.

Подружжя Львових постійно пиячили, пропивали всі гроші, які отримували на випадкових підробках, нерідко при цьому билися, лихословили. Останнім часом стали посилати своїх дітей - 9-річного Вітю і 6-річну Кристину жебракувати на вокзал. За ініціативою школи, де вчився Вітя, в суді було збуджено справу про

Запитання до задачі:

Яка справа була збуджена? Чим міг закінчитися її розгляд?

Задача 21.

Громадянин Федоров написав до суду заяву, в якій просив звільнити його від сплати аліментів на шістнадцятирічного сина, оскільки той працює і, значить, має самостійний заробіток.

Запитання до задачі:

Як ви думаєте, може суд звільнити Федорова від сплати аліментів до того, як його синові виповниться 18 років?

Задача 22.

Анастасія Никіфорова (19 років) і Віктор Кузнецов (17 років) вирішили одружитися. Працівники органу ДРАЦС, в якому вони вирішили зареєструвати шлюб, вказали на необхідність неповнолітньому Кузнецову отримати згоду на укладення шлюбу органу місцевого самоврядування за місцем проживання.

Кузнецов вважав, що такий дозвіл йому не потрібний, оскільки він рішенням суду оголошений повністю дієздатним.

Запитання до задачі:

Чи обгрунтовані дії працівників органу ДРАЦС?

Задача 23.

40-річний Василь Егоров 28 вересня 2008 року зареєстрував брак з Світлою Дмитрієвою (26 років).

Незабаром у нього виявили СНІД. В результаті перевірки з'ясувалося, що його дружина Світлана також є носієм Віл-інфекції, і найімовірніше Егоров заразився саме від неї.

16 травня 2009 року В.Д.Егоров помер.

Дочка Егорова від першого шлюбу Елізавета Розенберг звернулася до суду з вимогою про визнання шлюбу свого батька і Дмитрієвою недійсним.

Запитання до задачі:

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Задача 24.

Олександра Луговцева і Дмитро Смоленський вирішили укласти шлюб.

У сумісній заяві про укладення шлюбу крім усього іншого вони вказали, що при вступі до

шлюбу хотіли б узяти загальне прізвище Луговцеви-Смоленські.

Рішення про з'єднання прізвищ Олександра Луговцева обґрунтовувала прагненням передати майбутнім дітям більш індивідуалізуюче прізвище, що на її думку повинно сприяти розвитку особи дітей.

Запитання до задачі:

Чи є правомірними їх дії?

Задача 25.

Віктор і Людмила познайомилися першого березня і того ж дня вирішили подати заяву до органу ДРАЦС про бажання укласти шлюб.

Запитання до задачі:

Чи буде дійсним їх шлюб, якщо вони знайомі дуже невеликий термін і фактично не знають один одного?

Задача 26.

Петро й Катерина подали заяву про укладання шлюбу. За декілька днів до реєстрації Катерина раптом заверебувала: висунула вимогу до Петра, щоб він надав їй медичну довідку, яка засвідчує, що він не хворий на СНІД. Петро розсердився і сказав, що інформація про стан здоров'я людини є таємницею і розголошенню не підлягає.

Запитання до задачі:

Хто з них не правий?

Задача 27.

Анатолій Смірнов вирішив взяти шлюб з Раїсою Волошиною, яка по батьку є його сестрою. Мати Раїси Волошиної не була у шлюбі з батьком Анатолія Смирнова, але проти народженні Раїси за спільною заявою її матері та батька Анатолія було встановлено батьківство, тобто батько Анатолія визнав Раїсу своєю рідною донькою, про що був проведений актовий запис в книзі реєстрації народжень.

Запитання до задачі:

З посиланням на правові норми поясніть, чи можливе взяття шлюбу між Анатолієм Смірновим та Раїсою Волошиною.

Задача 28.

Є. П. Фролова, незважаючи на поради рідних та близьких взяти при шлюбі прізвище чоловіка, все ж вирішила залишити своє дошлюбне прізвище. Через декілька тижнів після реєстрації шлюбу, відчувши недоброчливе ставлення до себе з боку рідних чоловіка, зрозуміла, що зробила необачливо, а тому звернулася в орган ДРАЦС з проханням змінити її прізвище на прізвище чоловіка. В органі ДРАЦС їй відмовили, бо своє право на вибір прізвища вона вже реалізувала.

Запитання до задачі:

Чи правильно вчинив орган ДРАЦС?

Задача 29.

За свідоцтвом про народження вона значилася як Петренко Маріанна Семенівна, за паспортом також. Під час реєстрації шлюбу помилково вона була записана у книзі реєстрації шлюбу й у свідоцтві про шлюб як Петренко Марина Семенівна. Остання пізніше звернулася до органу ДРАЦСу, який відмовив їй у проханні внести виправлення у свідоцтво про шлюб.

Запитання до задачі:

Чому орган ДОРАЦСу відмовив М. С. Петренко у проханні внести виправлення у свідоцтво про шлюб?

Що далі повинна зробити М. С. Петренко, щоб виправити у свідоцтві про шлюб допущену помилку?

Задача 30.

І. М. Григоренко взяла з В. І. Соколовим шлюб 20 травня 2005 р. У них є двоє дітей. Однак спільне життя з Соколовим не склалося, протягом останнього року Соколов не брав участі у вихованні дітей, матеріально дружині та дітям не допомагав. Місяць тому Соколов заявив, що проживає з іншою жінкою і має іншу сім'ю. Шлюбні відносини між подружжям припиненні з січня 2010р., спільне господарство не ведеться. Примирення між подружжям неможливе, з приводу утримання і виховання дітей спору між І. М. Григоренко та В. І. Соколовим не виникає. 10-річний Антон і семирічна Ольга будуть проживати з Григоренко. Соколов дає слово, що добровільно буде сплачувати аліменти на утримання дітей, проте між подружжям не було досягнуто згоди у розподілі мана, яке є їхньою спільною сумісною власністю. Григоренко звернулася до органу ДРАЦС про розірвання шлюбу та поділ майна.

Запитання до задачі:

Знайдіть і виправте помилку, допущену у тексті.

Яким чином буде здійснено розподіл майна між І.М. Григоренко та В. І. Соколовим?

Тема 9. Кримінальне право

Задача 1.

Заповніть таблицю, визначивши, які з покарань є основними, які - додатковими:

<i>Основні покарання</i>	<i>Додаткові покарання</i>

- а) позбавлення волі на певний строк;
- б) довічне позбавлення волі;
- в) штраф;
- г) арешт;
- г) позбавлення права обіймати певні посади;
- д) громадські роботи;
- є) позбавлення військового звання;
- є) конфіскація майна.
- ж) виправні роботи;
- з) службові обмеження для військовослужбовців.

Задача 2.

У магазині Дитячий світ несподівано спрацювала сигналізація. Отримавши сигнал, на місце пригода прибула група ШВИДКОГО реагування готова до затримання небезпечних злочинців. Але застосувати зброю не довелося. Грабіжниками виявилися два десятирічні п'ятикласники, які перед закриттям магазину сховалися під прилавком. Коли магазин було закрито, хлопці набрали іграшок на кількясот гривень та спробували зникнути, але спрацювала сигналізація.

Запитання до задачі:

Чи вчинено злочин, ким, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?

Задача 3.

Співробітники ДАІ зупинили для перевірки нові автомобілі " Таврія ", які рухалися з Москви до Одеси. Під час огляду машин було виявлено кілька бойових гранат Ф-1. Водії заявили, що придбали їх для захисту від можливих злочинців на дорозі.

Запитання до задачі:

Чи вчинено злочин, який ? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини ?

Задача 4.

Гаврілова, яка була вагітною, вирішила позбутись дитини. Після народження дитини вона викинула її з вікна 8 поверху гуртожитка, в якому проживала. Судово-медична експертиза встановила, що дитина народилась мертвою.

Запитання до задачі:

Як кваліфікувати дії Гаврилової?

Задача 5.

Добровольський, перебуваючи у нетверезому стані, близько 12 години ночі помилково заліз у вікно до Сергєєва, вважаючи, що це будинок його знайомої Шовкнун. Сергєєв, який такж був у нетверезому стані, прийняв Добровольського за злодія і почав його бити, наніс кілька ударів дерев'яною підставкою для квітів. Від одержаних травм Добровольський помер.

Запитання до задачі:

Як кваліфікувати дії Сергєєва?

Задача 6.

Чи підлягає кримінальній відповідальності за КК України особа, яка:

- а) є особою без громадянства, постійно проживає на території України і яка вчинила злочин на території Росії;
- б) є іноземцем і займалася торгівлею українськими жінками;
- в) іноземець, який разом із злочинним угрупованням займався незаконним вивезенням дітей із території України;
- г) особа без громадянства, що не проживає постійно в Україні і займалася незаконним вивезенням дітей з її території з метою вилучення у них органів для трансплантації;
- г) іноземець, який тимчасово проживає на території України і займався експлуатацією дітей.

Задача 8.

На які з нижче перерахованих ситуацій поширюється чинність КК України:

- а) група осіб, які є громадянами Туреччини, займалася контрабандою наркотиків з Туреччини у Польщу і були затримані в Одеському аеропорту;
- б) група осіб з Кавказу, якою керував громадянин республіки Польща, займалася контрабандою кольорових металів з України. Злочин було викрито при перетині українсько-польського кордону працівниками української митної служби.

Задача 9.

Які з названих вище обставин виключають кримінальну відповідальність:

- а) міліціонер застосував вогнепальну зброю проти групи молодих людей, які бігли за ним із металевими прутами і погрожували вбивством. У результаті пострілу було поранено 14-річного хлопця, а усі інші втекли;

б) працівник ДАІ пошкодив колесо автомобіля, який не зупинився на вимогу інспектора;
в) 13-річний Сергій, який, захищаючи матір, ударив батька важким предметом, внаслідок чого той помер;

г) група 16-річних юнаків, які вирішили звести рахунки зі своїм однокласником, зустріли його у малолюдному місці і почали бити. Один із них ударив хлопця у висок, від чого останній помер. Розбійник одразу ж побіг до найближчого відділення міліції, повідомив про трагедію і зізнався у скоєному, пояснюючи при цьому, що він не хотів вбивати однокласника.

Задача 10.

Медична сестра хірургічного відділення лікарні Медунець помилково ввела хворій замість гіпертонічного - розчину формаліну. Виявивши помилку, вона не повідомила про те, що трапилось. Через якийсь час хвора померла. При своєчасному наданні кваліфікованої допомоги життя потерпілої могло бути врятоване.

Запитання до задачі:

Як кваліфікувати дії медсестри?

Задача 11.

За замах на крадіжку державного майна Борецького було засуджено судом до одного року 6 місяців виправних робіт за місцем роботи Через 4 місяці, визнавши, що він злісно ухиляється від відбуття покарання, суд замінив йому невідбутий строк виправних робіт позбавленням волі.

Запитання до задачі:

Чи можна вважати в цьому випадку позбавлення волі кримінальним покаранням, що призначається за злісне ухилення від відбуття виправних робіт?

Задача 12.

Машиніст Чумак, подаючи цукровому заводу вагони під навантаження, помітив, що кілька чоловік сховали у тирсу три мішки цукру, Після закінчення зміни Чумак переніс два мішки до себе додому, а з третім був затриманий. Народний суд засудив Чумака за крадіжку. У касаційній скарзі він просив судову колегою обласного суду перекваліфікувати його дії на статтю, яка передбачає відповідальність за присвоєння власності

Запитання до задачі:

Чи підлягає касаційна скарга задоволенню?

Задача 13.

Бухгалтер тресту Бабенко та касир Ільїн залишили на ніч у касі велику суму грошей, що мали бути видані протягом трьох днів працівникам тресту як заробітну плату На другу ніч гроші були викрадені разом з сейфом. Згідно інструкцією Бабенко та Ільїн мали право зберігати у касі наявні гроші понад встановлений ліміт для видачі заробітної плати.

Запитання до задачі:

Чи можуть бути притягнуті до відповідальності за халатність Бабенко та Ільїн? Як зміниться кримінально правова оцінка дій Бабенко та Ільїна, коли по справі буде встановлено, що вони повідомили злодії про місце знаходження грошей, зручний час і способи їх викрадення?

Задача 14.

Сторож магазину Богуцький В.І. увечері повертався додому із зарядженою рушницею. Проходячи повз двір Покотило В.С., він почув крик жінки, а підійшовши ближче, побачив, що

п'яний Мельник В.Н. намагається побити Покотило В.С. Щоб відвернути бійку, Богуцький В.І. /він був дружинником/ вирішив вистрілити вгору.

Мельник В.Н., побачивши Богуцького В.І., кинувся до нього і несподівано ударив його ногою в живіт. Від удару Богуцький В.І. упав на землю, мимоволі натиснувши на спусковий гачок рушниці. Стався постріл, яким Мельника було вбито.

Запитання до задачі:

Чи є причинний зв'язок між діями Богуцького В.І. і смертю Мельника В.Н.?

Задача 15.

Озброєний обрізом Жлобов І.І. з метою викрадення відеоапаратури вночі ПРОНИК до будинку обласного телерадіокомітету, обеззброїв і зв'язав сторожа, засунувши йому глибоко в рот великий кляп. Кляп перекрив дихальні шляхи і сторож помер

Запитання до задачі:

Визначити форму і вид вини кожного злочину

Задача 16.

Дмитрик придбав у не встановленої особи імітаційні запали до учбово-імітаційних гранат та піропатрони і незаконно зберігав їх у своїй квартирі. Вироком народного суду Дмитрика засуджено за ч. 1 222 ст. КК України.

Запитання до задачі:

Чи можуть бути ці предмети предметами злочину, передбаченого ст. 222 КК України?

Задача 17.

Групою молоді, яка поблизу готелю " Ялта " протягом тривалого часу порушувала громадський порядок, було завдано побої чоловіку, який зробив їм зауваження. Під час припинення цих дій нарядом міліції, що прибув за викликом, нетверезий юнак Віктор кинув під ноги співробітникам міліції бойову гранату із зірваною чекою. Здавалася ще мить і станеться непоправне. Але співробітник міліції влучним ударом ноги відкинув гранату у безпечне місце, де вона і вибухнула, не завдавши нікому шкоди.

Запитання до задачі:

Чи вчинено злочин, якщо так - то який саме, ким ? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини ?

Задача 18.

Робітник заводу Клюка виготовив пістолет під мілкокаліберний патрон.

Бажаючи його випробувати, він пізно ввечері кілька разів вистрелив на березі ставка в напрямку протилежного берега. Одним з цих пострілів було вбито дівчинку, яка там шукала цуцика. Відстань між Клюкою та потерпілою була близько 205м, їх розділяли ставок, болото з осокою і очеретом висотою близько 2 метри, за яким вздовж паркану йшла потерпіла. Клюка себе винним визнав частково і пояснив, що НІКОГО не хотів вбивати, дівчинку не бачив і не передбачав, що куля може перелетіти таку відстань.

Запитання до задачі:

Клюку засудили за навмисне вбивство.

Чи правильно вирішено справу

Задача 19.

Лисянський, перетинаючи на власному автомобілі пішохідний перехід, невдало «крутанув» кермом у бік пішохода, який переходив вулицю. Той у відповідь (спеціально чи рефлекторно), кинув у Лобове скло автомобіля гаманець з дрібними монетами. Якихось пошкоджень від цього не сталося, однак Лисянський розвернув машину і наздогнавши свого кривдника, та значно збавивши швидкість, виїхав на хідник, передньою частиною машини збив "кривдника" і поїхав далі. Пішохід, діставши легкі тілесні ушкодження, залишився на асфальті.

Запитання до задачі:

Визначте форму і вид вини даного злочину

Задача 20.

Неповнолітній П. та В. під керівництвом раніше судимого Б. розбили вітрину магазину та викрали звідти імпортовану радіотехніку, яку потім сховали у свого знайомого Р. Через кілька днів міліція затримала Р., який зізнався у скоєному та допоміг знайти сховані речі. П. та Р. - учні 10 класу, характеризуються позитивно. В. після закінчення 9 класу не працює і не навчається, узятий на облік в інспекції у справах неповнолітніх за дрібне хуліганство, Б. раніше судимий, працює на заводі. Суд оголосив вирок - Б., П., В. та Р. засуджені до трьох років позбавлення волі кожний.

Запитання до задачі:

Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини? Чи відповідає вирок суду вимогам закону?

Задача 21.

Ванєєв жив в квартирі на першому поверсі і під вікнами тримав свою автомашину. Щоб в нічний час захистити її від посягань, він, лягаючи спати, ледве помітно обвивав її електропроводом. Через вікно Ванєєв простягав цей дріт в кімнату і підключав до електромережі. Одного дня рано вранці сусідка Ванєєва вивела свого 4-річного сина на прогулянку і не помітила, як він підбіг до машини і став смикати електропровід. Ванєєв ще не встиг вимкнути свій «винахід» з мережі, і дитина загинула. Будучи притягнутим до відповідальності Ванєєв стверджував, що в смерті дитини винна його мати, яка не стежила за дитиною.

Запитання до задачі:

Як розцінювати дії Ванєєва?

Задача 22.

Фролов звинувачувався у вбивстві дружини. Прокурор в обвинувальній промові просив суд призначити підсудному покарання у вигляді 10 років позбавлення волі - максимальну міру, передбачену за злочин, осудний йому в провину. У свою чергу адвокат просив кваліфікувати дії Фролова по іншій статті. Він посилався на матеріали справи, з яких було видно, що дружина Фролова поводитися не гідним чином, хвалилася своїм успіхом у його друзів і колег. Того дня, коли сталося вбивство, вона у черговий раз стала угрожати чоловікові, що відвезе сина, і він його більше ніколи не побачить. Доведений до відчаю, Фролов вдарив дружину кулаком в скроню - і вона миттєво померла.

Запитання до задачі:

По якій статті бав притягнутий до карної відповідальності Фролов? Як адвокат просив кваліфікувати діяння свого підзахисного?

Задача 23.

19-річний студент останнього курсу технікуму Ханін поїхав працювати вихователем в табір. Йому доручили працювати із загоном старших підлітків. З двома з них Ханін подружився. Часто вечорами, коли Ханіну було нудно, він дозволяв цим підліткам не лягати спати після відбою, а приходити до нього в кімнату грати в шашки, доміно, розмовляти. Якщо у Ханіна було вино, він пригощав ним своїх нових приятелів. Одного дня увечері директор табору зайшов в кімнату Ханіна і застав усіх трьох в стані сп'яніння. Ханін був відсторонений від роботи. Його поведінка обговорювалася на загальних зборах робітників табору. Один з педагогів сказав, що Ханіна судитимуть, і тоді колектив висуне громадського обвинувача.

Запитання до задачі:

Чи передбачена в КК відповідальність за дії скоєні Ханіним?

Тема 10. Адміністративне право

Задача 1

Компанія повнолітніх молодиків пошкодила цегляну огорожу однієї з міських шкіл. Суд зобов'язав їх протягом тижня власноруч побудувати нову огорожу.

Запитання до задачі:

Ваш коментар з посиланням на чинне законодавство України?

Задача 2

Громадянин Російської Федерації, перебуваючи у родичів у Дніпропетровську, вчинив грубе порушення правопорядку. За це адміністративне правопорушення було прийнято рішення про видворення цієї особи з України.

Запитання до задачі:

Чи не занадто сувору санкцію вжито і взагалі, чи відповідає це українському законодавству?

Задача 3

Двоє юнаків — Олександр (19 років) і Ігор (17 років) вчинили серйозне адміністративне правопорушення, за що законом у виняткових випадках застосовується такий вид покарання як адміністративний арешт на строк до 15 діб і таке рішення приймає лише суд або суддя.

Запитання до задачі:

Ви суддя і розглядаєте цю справу. Ваше рішення?

Задача 4

Біля двору громадянина Зайцева тривалий час складовано цеглу, шлакоблок, інші будівельні матеріали. Після неодноразових попереджень, на цю людину рішенням адмінкомісії при міськвиконкомі було накладено штраф. Зайцев вважає це покарання незаконним, бо будматеріали йому потрібні для будівництва гаража, але в даний час для найму спеціалістів він не має коштів.

Запитання до задачі:

Ваш коментар?

Задача 5

Пенсіонерка Лаврова переходила вулицю й була затримана працівниками міліції, які пояснили: "Ви порушили правила переходу вулиць, бо пішохідний перехід знаходиться зовсім недалеко, за 200 метрів від цього місця». На це Лаврова відповіла: «Це для вас 200 метрів — зовсім недалеко, а для 75-річної людини робити такий «крюк»- важко і, взагалі,— хіба я щось порушила?».

Запитання до задачі:

А ви як вважаєте?

Задача 6.

20 листопада 2010р. водій АТП 21621, проїжджаючи центральною вулицею м. Мукачеве, перевищив швидкість, здійснивши наїзд на пішохода, який переходив вулицю відповідно до Правил дорожнього руху. Пішохід отримав травми і лікувався в лікарні 29 днів. Після цього одужав і вийшов на роботу.

Запитання до задачі:

Визначте форму вини водія і характер тілесних ушкоджень, заподіяних пішоходу.

Задача 7.

14 березня 2010 року громадянин Смирнов скоїв дрібне хуліганство. Місцевий суд 15 травня 2010 року розглянув протокол про адміністративне правопорушення за відсутності особи і без повідомлення її про час і місце розгляду справи.

Запитання до задачі:

Яке рішення повинен винести голова апеляційного суду за наслідками перегляду постанови судді місцевого суду?

Задача 8.

Неповнолітній Микола, 15 років, учень СШ №52 вживав алкогольні напої в групі дорослих чоловіків і був затриманий у громадському місці у п'яному вигляді, який зображав людську гідність.

Запитання до задачі:

1. Чи вбачається в діях Миколи склад адміністративного правопорушення?
2. Чи є в діях Миколи обставини, які пом'якшують відповідальність за вчинення адміністративного правопорушення?

Задача 9.

13-річний Віктор купив без дозволу батьків квиток на стадіон. Поспішаючи на футбольний матч, вів перебіг ав дорозу і потрапив під колеса автомобіля. Йому ампували ногу. Батьки потерпілого звернулися з позовом до таксомоторного парку (володаря автомашини, що збила підлітка, а не до водія автомобіля) про відшкодування заподіяної шкоди: витрати, що пов'язані з лікуванням та протезуванням хлопчика. Таксомоторний парк проти позову заперечував посилаючись на те, що потерпілий проявив грубу необережність, а водій не порушив правила дорожнього руху.

На підтвердження відповідальності було пред'явлено акт про нещасний випадок який був складений на місці пригоди.

Обґрунтуйте до кого батьки повинні були подати позов: до таксомоторного парку як власника машини чи водія - працівника зазначеного парку. Хто повинен відшкодувати нанесену шкоду і кому?

Запитання до задачі:

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 10.

Постановою адміністративної комісії тракторист Соколов був оштрафований за управління трактором у нетверезому стані. Цією постановою він також оштрафований і за появу на роботі у

нетверезому стані.

Запитання до задачі:

Чи є законним це рішення?

Задача 11.

Чотирнадцятирічний Сергієнко скоїв дрібне хуліганство. 15 грудня 2010 року щодо його матері був складений протокол про адміністративне правопорушення, відповідно до якого вона підлягала відповідальності за невиконання батьками обов'язків щодо виховання дитини. При розгляді справи в суді мати Сергієнка пояснила, що вона не позбавлена батьківських прав, проте її син проживає окремо від неї та її чоловіка - у своєї бабусі, тому вона не може відповідати за виховання сина. Незважаючи на пояснення матері, суд виніс рішення про притягнення її до адміністративної відповідальності.

Запитання до задачі:

Дайте правовий аналіз ситуації. Охарактеризуйте склад правопорушення, що мало місце.

Задача 12.

Учень 11 класу Юхилевич, бажаючи помститися своїй вчительці англійської мови, викликав на її домашню адресу служби пожежної охорони, газу, міліцію та швидку допомогу. Ці виклики він здійснював зі свого домашнього телефону. Служби, що прибули за місцем виклику, зафіксували неправдивий виклик.

Запитання до задачі:

Дайте правовий аналіз ситуації.

Задача 13.

Шістнадцятирічний Данило разом з чотирнадцятирічним Ігорем розпивали спиртні напої на подвір'ї школи і були притягнені до відповідальності робітниками міліції. Видом покарання став штраф.

Запитання до задачі:

Визначте види юридичної відповідальності, підстави та правомірність притягнення підлітків до відповідальності. Охарактеризуйте склад та ознаки правопорушення.

Задача 14.

Працівниця поштового відділення під час сортування листів побачила конверт, адресований своїй сусідці, яка ніколи не одержувала листів. Це здивувало працівницю і, "промучившись" близько 20 хвилин, вона вхопила конверт, акуратно його розкрила й прочитала листа. Потім заклеїла конверт і віддала листоноші.

Запитання до задачі:

Дайте правову оцінку діям працівниці поштового відділення.

Задача 15.

Неповнолітній Кирило С. та 21-річний робітник Сергій М. приставали на вулиці до перехожих, нецензурно ляялись у громадському місті.

Запитання до задачі:

Проаналізуйте ситуацію. Чи вчинено правопорушення, кваліфікуйте його.

Тема 11. Захист прав споживачів

Задача 1.

Магазин «ВЗУТТЯ» мав вітрину, де були виставлені чоловічі сапоги італійського виробництва вартістю 1200 гривень. Покупець Ігнатюк заплатив в касу 1200 гривень, але продавець відмовився дати покупцю пару взуття, пояснивши, що всі сапоги продані і знімати пару з вітрини він не збирається. Ігнатюк написав скаргу директору магазину і вказав, що оскільки на вітрині виставлені сапоги, то цим самим магазин виражав свою згоду на продаж.

Запитання до задачі:

Чи обгрунтована скарга покупця?

Задача 2.

Громадянка Ніколаєва придбала в магазині сукню 12 червня 2010 року. Вдома, примірявши її, вона з'ясувала, що фасон сукні їй не пасує. Громадянка вирішила поміняти сукню на іншу. Але в магазині аналогічний товар був відсутній. Повертати гроші продавець відмовився, запропонувавши громадянці чекати доки підходящий товар не надійде у продаж.

Запитання до задачі:

Хто правий в цій ситуації?

Задача 3.

Громадянин Іванов купив телевізор з гарантією 2 роки. Через місяць телевізор зламався. На вимоги його замінити продавець пояснив, що він міг це зробити у продовж 14 днів з моменту купівлі, а тепер Іванов не має права цього вимагати, а має право тільки на безкоштовний ремонт.

Запитання до задачі:

Хто правий у цій ситуації?

Задача 4.

Громадянка розглядала керамічну вазу в магазині і ненавмисно випустила її з рук. Ваза розбилась. Продавець зажадала сплатити її вартість.

Запитання до задачі:

Чи правомірною вимогою продавця?

Задача 5.

Громадянин купив у магазині відеокасету. Удома виявилось що вона бракована. Але продавець її не обміняв, тому що у мене у покупця не було касового чека.

Запитання до задачі:

Чи правий у даній ситуації продавець?

Задача 6.

Продавець відмовився прийняти назад помаду, яка при використанні ставала на два тони світліше і до того ж "пливла" по губах.

Запитання до задачі:

Чи правомірною відмова продавця?

Задача 7.

Надкусивши куплений в кіоску шоколадний батончик громадянка зрозуміла: він не першої свіжості. Вона висловила продавцеві своє обурення. Але продавець відповіла, що солодощі

реалізуються як другосортні - за зниженою ціною.

Запитання до задачі:

Як вирішити дану ситуацію?

Задача 8.

Струков 15 березня 2010 року придбав в універмазі костюм і туфлі, попередньо приміривши й оглянувши покупки. Прийшовши додому, він знову почав приміряти костюм, але фасон і колір йому не сподобалися. Порадившись з дружиною, Струков вирішив обміняти костюм на наступному тижні. Костюм він більше не одягав. Повертаючись з роботи 19 березня, Струков спіткнувся на сходах, і коли прийшов додому знайшов, що на одній з його нових туфель з носка відривається підошва. Тільки 21 березня Струков зміг прийти в універмаг і вимагати обміняти костюм, а за туфлі одержати назад сплачені їм гроші. В універмазі костюм обміняти відмовилися оскільки покупцем у нього не було виявлено дефектів, а тому відсутні підстави для обміну. Що ж стосується туфель, то, на думку адміністрації універмагу, Струков не має права вимагати повернення сплачених за них грошей і можна тільки обміняти туфлі на іншу таку ж пару. Крім того, взагалі не зрозуміло з якої причини в одні з туфель відірвалася підошва.

Струков звернувся в юридичну консультацію за порадою.

Запитання до задачі:

Дайте кваліфіковану відповідь.

Задача 9.

18 жовтня 2010 р. В. В. Мироненко купив у магазині радіоприймач, за який сплатив 300 гривень. Підприємство виготовлювач гарантувало якість даної речі протягом 12 місяців з дня її придбання. Через тиждень після придбання радіоприймача Мироненко виявив, що той не працює від мережі постійного струму. Усунути виявлені недоліки у гарантійній майстерні неможливо у зв'язку з відсутністю необхідних радіодеталей. Оскільки дефекти придбаної речі виявлені у період гарантійного строку, Мироненко звернувся до магазину, де придбав її, з проханням замінити радіоприймач на аналогічний належної якості. Магазин відмовив йому, не пояснюючи причин.

Запитання до задачі:

Чи має В. В. Мироненко право вимагати від магазину заміни радіоприймача на аналогічний належної якості?

Яким нормативним актом слід скористатися Мироненку для захисту свого права?

Протягом якого терміну В.В. Мироненко може вимагати від магазину заміни радіоприймача на аналогічний належної якості?

Тема 12. Правочини

Задача 1.

У процесі розгляду судової справи було з'ясовано, що між Петровим та Івановим сталася суперечка, в процесі якої Іванов, погрожуючи Петрову нанесенням телісних ушкоджень його дружині, заволодів його мотоциклом. Незабаром між зазначеними громадянами був укладений договір купівлі-продажу мотоцикла, за яким Іванов сплатив Петрову суму яка не відповідає дійсній вартості транспортного засобу - 400грн. На судовому засіданні Петров пояснив суду, що погодився на підписання такої угоди для того, щоб уникнути неприємностей з боку Іванова.

Запитання до задачі:

Наскільки правомірною можна вважати дану угоду та які наслідки її укладання?

Задача 2.

Мама подарувала своїй дочці золоті прикраси, які дісталися їй свого часу від бабусі. Дарчу у нотаріуса вона не оформила, навіть думки такої у неї не було . У дочки з чоловіком розпочався шлюбборозлучний процес . Чоловік дочки претендує на частину фамільних коштовностей, мотивуючи це відсутністю дарчої, а також тим, що, мовляв, їх надбано за час їхнього спільного сімейного життя .

Запитання до задачі:

Чи зможе чоловік дочки відсудити частину фамільних коштовностей через те, що відсутній договір дарування ?

Як оформляється договір дарування ?

Задача 3.

15.07.08 р. у місцевому виданні "Вечірнє місто" було опубліковано статтю про неякісне виконання замовлень співробітниками швейного ательє ТОВ "Катруся" . У липні 2009 р. ТОВ "Катруся" звернулося до суду із позовом про спростування недостовірної інформації, вміщеної у виданні. Суд відмовив позивачу у прийнятті позову, мотивуючи свої дії тим, що у даному випадку минув строк позовної давнини.

Запитання до задачі:

Дайте оцінку запропонованої ситуації.

Задача4.

При підготовці наукової статті Костіна були використані окремі частини наукової роботи Ветрова без здійснення відповідних посилань на джерела.

Запитання до задачі:

Чи має Ветров право та підстави на звернення до суду? Зобов'язання якого характеру виникли в даному випадку?

Задача5.

Суб'єкт підприємницької діяльності Є. уклав трудовий договір з І. Згідно із зазначеним договором, І. розробляв інтегральну мікросхему у відповідності до замовлення Є. По завершенню роботи та досягненню бажаного результату І. претендував на визнання його автором розробленої мікросхеми. Є. заперечував проти такого ходу подій.

Запитання до задачі:

Хто правий у цій ситуації?

Задача 6.

Калашников і Петров прийшли до нотаріуса і попросили завірити дарування автомобіля, пояснивши, що Петров є племінником Калашникова. Нотаріус зясував, що Петров не є племінником Калашникова і насправді автомобіль продається за 2600 доларів.

Нотаріус відмовив у посвідченні угоди, пославшись на те, що ці особи не є родичами.

Запитання до задачі:

Чи правомірним є посилання нотаріуса?

Яким є вид угоди, укладеної між К, П. ?

Чи може ця угода бути визнана недійсною? В який момент?

Задача 7.

Знайдіть угоди та вкажіть їх види:

а - акт приймання продукції;

б - позика;

в - безкоштовна передача будівлі за наказом міністерства з балансу одного підприємства на баланс іншого;

- г - видача довіреності;
- д - опускання монети в автомат газованої вода;
- є - перевезення вантажу залізницею;
- ж - зривання шапки з ГОЛОВИ перехожого;
- з - піднайм жилого приміщення;
- і - будівництво бази відпочинку;
- к-шкода, завдана з вини підприємства працівнику при виконанні трудових обов'язків
- л - заповіт
- м - купівля одягу в магазині
- н - дарування
- о - повернення знайденого собаки законному володільцю
- п - обмін квартир у різних містах між 8 учасниками
- р - поїздка в таксі
- с - спасання громадянином чужих речей під час пожежі

Задача 8.

В будинку Ветрової сталася пожежа і загинула частина речей. Для відновлення будинку і купівлі одягу дітям Ветрова змушена була продати речі, що вціліли. Носов, скориставшись тяжким становищем Ветрової, оплатив половину реальної вартості речей.

Запитання до задачі:

Чи може ця угода бути визнана недійсною? Чому?

Якщо може, якими будуть правові наслідки?

Задача 9.

Гішеровський, сліпий і без обох рук, мав потребу в тому, щоб йому читали вголос літературний матеріал. Він звернувся до студента Яшина і вказав, що згоден оплатити цю послугу. Яшин сказав, що він не знайшов закону, який би передбачав таку угоду. Крім того, йому стало відомо, що угода повинна бути підписаною тими особами, які її укладають.

Запитання до задачі:

Яшин сумнівався у можливості укладення такої угоди з Гішеровським, хоча був згоден з його пропозицією.

Чи можливе укладення угоди в даному випадку? В якій формі?

Задача 10.

У Ивановой важко захворіла дочка, що знаходилася в санаторії, і Ивановой треба було терміново їхати за нею. Оскільки ця поїздка була зв'язана зі значними витратами, а грошей у неї в цей час не було, Иванова звернулася до сусідки Гурьевой з проханням позичити їй необхідну суму. Гурьева гроші позичити відмовилася, але запропонувала продати їй золоте кільце, яке давно хотіла купити, кільце було оцінене в комісійному магазині в 3 тис. грн. Використовуючи важкі обставини, в яких виявилася Иванова, Гурьева сказала, що купити кільце за 1 тис. грн. У Ивановой положення було безвихідним, часу шукати покупця не було, зайняти гроші було не у кого. Вона вимушена була погодитися. Через декілька місяців, коли дочка Ивановой видужала, вона звернулася в юридичну консультацію з проханням дати раду : чи може вона вимагати розірвання договору купівлі-продажу і повернення їй кільця проданого значно дешевші, ніж воно дійсно коштує.

Запитання до задачі:

Яку раду слід дати Ивановой?

Питання до заліку з курсу «Правознавство»

1. Теорії походження держави.
2. Поняття держави та її ознаки.
3. Характеристика внутрішніх і зовнішніх напрямків діяльності (функцій) держави.
4. Поняття та види форми правління, форми державного устрою, форми державно-правового режиму (класифікація держав за їхньою формою).
5. Поняття та функції права.
6. Загальна характеристика основних галузей права України.
7. Структура права.
8. Структура норми права.
9. Характеристика джерел права як зовнішньої форми його виразу.
10. Поняття конституційного права. Джерела конституційного права.
11. Конституційно – правовий статус людини і громадянина в Україні.
12. Конституційно – правові основи організації і здійснення державної влади в Україні (Верховна Рада України, Президент України, виконавча влада в Україні.)
13. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні.
14. Поняття, принципи, функції і система цивільного права України. . Загальна характеристика цивільного законодавства.
15. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин.
16. Громадяни як суб'єкти цивільно правових відносин. Правоздатність та дієздатність громадян.
17. Визнання громадянина безвісно відсутнім.
18. Поняття юридичної особи.
19. Поняття спадкового права. Основні поняття спадкового права: спадщина, спадкоємець, спадкодавець.
20. Особи, що не мають права спадкування.
21. Спадкування за законом, черги спадкоємців за законом.
22. Спадкування за заповітом, заповіт, вимоги до складання заповіту, принцип свободи заповіту, заповіт подружжя, секретний заповіт.
23. Порядок прийняття спадщини, місце прийняття спадщини, час прийняття спадщини
24. Трудовий договір: поняття, сторони і зміст.
25. Умови трудового договору.
26. Випробувальний термін.
27. Порядок прийняття на роботу.
28. Контракт – особлива форма трудового договору.
29. Документи, необхідні для укладання трудового договору.
30. Види робочого часу.
31. Види часу відпочинку.
32. Види відпусток.
33. Підстави розірвання трудового договору.
34. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника.
35. Розірвання трудового договору за ініціативою власника.
36. Розірвання трудового договору за ініціативою третьої особи, що не є стороною трудового договору.
37. Трудова дисципліна.

38. Дисциплінарна відповідальність працівників.
39. Обмежена та повна матеріальна відповідальність працівників.
40. Підстави застосування матеріальної відповідальності. Ознаки шкоди, заподіяної підприємству.
41. Поняття шлюбу. Умови укладання шлюбу.
42. Перепони для укладання шлюбу.
43. Порядок укладання та припинення шлюбу.
44. Розірвання шлюбу. Шлюбний договір.
45. Немайнові та майнові правовідносини подружжя.
46. Немайнові та майнові правовідносини батьків і дитини.
47. Опіка та піклування. Усиновлення. Умови усиновлення. Тайна усиновлення..
48. Поняття і предмет кримінального права. Загальна характеристика нового Кримінального кодексу України.
49. Поняття злочину та його ознаки.
50. Види та склад злочину.
51. Кримінальна відповідальність.
52. Поняття і види обставин, що виключають злочинність діяння.
53. Поняття покарання та його мета. Система і види кримінальних покарань.
54. Необхідна оборона та крайня необхідність.
55. Поняття і предмет адміністративного права. Джерела адміністративного права.
56. Адміністративні правовідносини, їх структура та особливості.
57. Поняття та види суб'єктів адміністративного права.
58. Державна служба в Україні: поняття, принципи.
59. Види та правовий статус державних службовців.
60. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки. Види адміністративних правопорушень. Мета і види адміністративних стягнень.

Список рекомендованих джерел:

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт / Верховна рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – К. : Верховна Рада України, 1994. – Веб-сайт.– Режим доступу : <http://rada.gov.ua>–Мова укр., рус., англ. – Дата останнього доступу : 8.06.2014. – Назва з екрану.
2. Щербина В. С. Господарське право : підруч. / В. С. Щербина. – К. : Юрінком-інтер, 2012. – 350 с.
3. Несинова С. В. Господарське право України : навч. посіб. / С. В. Несинова. – К. : Юрінком-інтер, 2012. – 420 с.
4. Кириченко В. М. Правознавство : навч. посіб. / В. М.Кириченко — К., 2007. – 435 с.
5. Капиленко О. П. Правознавство : навч. посіб. / О. П. Капиленко , Ю. І. Римаренко – К., 2007. – 397 с.
6. Цивільне право України : підруч. / за ред. В. Дзери та Н. Кузнецової – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 350 с.
7. Осіпов А. В. Трудове право України : навч.-метод. посіб. / А. В. Осіпов – Ніжин, 2013. – 294 с.
8. Прокопенко В. І. Трудове право України : підруч. / В. І. Прокопенко – : Консум, 2014. – 455 с.
9. Бойко М. Д. Трудове право України : навч. посіб. / М. Д. Бойко – К. : Олан, 2012. – 285 с.
10. Александров Ю. В. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. / Ю. В. Александров , В. І. Антипов , М. В. Володько — К. : Правові джерела, 2012. – 480 с.
11. Матишевський П. С. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч.[для студ. юрид. вищ. навч. закладів і ф-тів] / П. С. Матишевський — К. : А. С. К, 2013. – 345 с.

Навчальне видання

ПРАВознавство

Методичні рекомендації

Укладач: **Гусенко** Анжела Анатоліївна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,1

Тираж 25 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуні, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 29.02.2013 р.